ధనియాలు

టీ. తుంబుర్లు - ఆవాలు - చంగల్వకోష్టు - పెన్నేరు - చిత్రమూలము చేతిపాట్ల - వేప దేవదారు - గగ్గెర - తులసి - సైంధవలవణము - రాస్న - నల్ల కలోగములు - సుగంధిపాల వస తాళకము - మణిశిల - పసపు - మాని పసపు - వాకుడు - నీటి నన్నిటిని మజ్జిగతో నూరి నలుగుపెట్టినచో పామ - కిటిభము సిధ్మ - శూల - పొక్కులు - విచర్చిక - కపాలకుష్ఠు - దద్రుకుష్ఠు - విషజనిత కుష్ఠు ఇంకా ఇతరములైన నానావిధకుష్ఠములు ఇవన్నియు హరించును.

133 134 135 136

సిధ్మకుష్ఠహర లేపము

మూ॥ గంధాశ్మపిష్టికా క్షారం మూలకార్ద్రికమర్దితం । 137
రసేనసహ లేపేన సిధ్మకుష్ఠహరంపరం ॥

టీ. గంధక - పాదరసములను పిష్టిగానూరి అందు యవక్షారమును జేర్చి ముల్లంగి - అల్లము - వీటిరసముతో మర్దించి లేపనముజేసినచో సిధ్మకుష్ఠు హరించును. 137

పామా - విచర్చికా - దద్రుహర లేపము

మూ॥ పామాం విచర్చికాం దద్రుం చ రస గంధక పిష్టికా । 138
పాచితా కటుతైలేన లేపనాదేవ నాశయేత్ ॥

టీ. రసగంధకముల పిష్టిని ఆవనూనెలో పాచనముజేసి లేపనముజేసినచో పామ - విచర్చిక - దద్రు - ఇవి హరించును.

సంకోచపిష్టికారసము ప్రసూతివాత - కుష్ఠహరము

మూ॥ శుద్ధసూతపలాన్యష్టౌ శుద్ధతామ్రపలద్వయం । 139
ఖల్వేసంఘర్షయిత్వాతు కార యేత్పిష్టికాంబుధః ।
గంధకస్యపలెద్వేతు కటుతైలేనపాయేత్ । 140
తన్మధ్యేపిష్టికాం పాచ్యా భిషజాయతి పూర్వకం ।
తత ఉద్ధృత్య యత్నేన యథాస్వ్రజతే రసః ॥ 141
తతో యోజ్యానివైద్యేన భైషజ్యాని శుభానివై ।

నేముత్రియంవచా ముస్తావిడంగంచిత్రకం విషం॥ 142
సమభాగాని చైతాని పథ్యాచత్రిగుణావిషాత్ ।
మధునామర్దయిత్వాతు గుటికాః కారయేద్భిషక్ ॥ 143
గుంజాగుంజార్ధమాత్రావా ప్రకైకాంభక్షయేన్నరః ।
జ్ఞాత్వాబలాబలం సత్వం ద్వేద్వేవా దాపయేద్భిషక్ ॥ 144
గుటికాసప్తపర్యంతం యథారోగే నదీయతే ।
ప్రసుప్తివాతరోగఘ్నో నానాస్నా సంకోచపిప్పికా ॥ 145
అన్యేపి వాతజారోగాత్ కుష్ఠాంశ్చాప్యపోహతి ॥

తా. శుద్ధరసము 8 పలములు - తామ్రము 2 పలములు వీటిని ఖల్వములో బాగుగా మర్దించి పిష్టిచేసి, రెండుపలముల గంధకమును అరసాతెలో పాకమును జేయుచూ అందు పైపిష్టిని వెట్టి బహుబాగ్రయాకతో అంగా పిష్టియందలి రసము పైకి పోకుండునట్లు పాదరసుచేసి పిదప యుంగుంచి పిష్టిని చేర్చగా పడదీసి దానికి త్రికటుకములు - వస - తుంగముస్తలు వాయువిడంగములు చిత్రమూలము - వత్సనాభి ఇవన్నియు సమభాగములు, కరక్కాయ త్రిభాగములు పేటిసన్నిటికిని తేనెతో మర్దించి గుంజా ప్రమాణముగాని అర్ధగుంజా ప్రమాణముగాని మాత్రలనుజేసి పూటకు రెండుకొక మాత్ర చొప్పునగాని రోగియొక్క రోగబలమును గమనించి రెండేసిమాత్రల చొప్పునగాని సేవింపచేయవలెను ఇట్లు యేడుమాత్రలవరకు ఔషధప్రమాణము పెంపుచేయుచు రోగోపయుక్తమగు యోగము ననుసరించి సేవింపజేసినచో వాతరోగమును హరించును. మూగటు సంకోచి పిప్పిక యనబడును ఇవ్యాధ శీతవాతరోగములనున్ను కుష్ఠు రోగములనున్ను గూడ హరించును. 140 141 142 143 144 145

ఘనసంకోచరసము పిత్తకుష్ఠహరము

మూ॥ ఘనస్యపిష్టికాకార్యా మల్పస్యాప్యథవానుభా ॥ 146
గంధకాంతస్థితాపాచ్యా సర్పిషాసంయుతం యథా ।
పంచాంగం నింబవృక్షస్య విడంగంచిత్రకంతథా ॥ 147
నేముత్రియుంచచా ముస్తావ్యాధిఘాతం తథైవచ ।
సమభాగాని చైతాని పథ్యాచత్రిగుణాభవేత్ ॥ 148

అజామూత్రేణ సంసిచ్య గుటికాః కారయేద్బుధః ।
పంచగుంజా ప్రమాణేన దేయైకా పిత్తశాంతయే ॥ 149
సబలే ద్వ్యహ్నిదానే త్ర్యహ్నిశీతే వాథాప్యథవా యుతే ।
ఏకవింశద్దినైరేవ పిత్తరోగం వినాశయేత్ । 150

టీ. అభ్రకము - రసము గాని లేక తామ్రము గాని కలిపి పిష్టికను జేసి దానిని, గంధకముతో కలిపి కరగించిన గంధక ద్రవములో మర్దనము జేసి పచనము జేసి దానికి నింబపంచాంగము - వాయువిడంగములు - త్రిఫలలు - త్రికటుకములు - వస - తుంగముస్తలు - దేవదారు - వీటిని, సమభాగములుగాను కషాయమును 3 భాగములుగను గలిపి మేక మూత్రములో నూరి 5 గురుగింజల ప్రమాణము గల మాత్రలను జేసి మధ్యబలునకు పూటకు ఒక మాత్ర చొప్పునను అధిక బలునకు 2 మాత్రలు చొప్పునను హీనబలునకు అర్ధమాత్ర చొప్పునను సేవింపజేసినచో 21 రోజులకు పిత్తరోగము హరించును. 146 147 148 149 150

కనకసంకోచరసము, శ్లేష్మకఫహారము.

మూ. కనక గగన శుల్బైః పిష్టికాం కారయిత్వా బలిగంధక [illegible]
నా తైలే [illegible] ద్యాత్ ।
త్రికటుకఘనవహ్నిశ్రేయసీ [illegible]
సమధృత విషమాత్రాత్ తైల [illegible] 151
అజసలిలసుయోగాత్ ఘృష్టయిత్వా [illegible]
రుచిర వికృతి రోగే గుంజమాత్రా గుటీయం ।
మారుతికక్రిమి విప్రధ్వాహ్యా [illegible] పంచ [illegible] మాత్
కఫవికృతి సమూహం శ్లేష్మజం హంతి కష్టం । 152

టీ. బంగారము - అభ్రకము - రాగి - వీటితో రసమును కలిపి పిష్టికను జేసి దానిని తైలములోగూడిన గంధకమునందు పాకమునుజేసి దానికి, శొంఠి - త్రిఫలము - పిప్పళ్ళు - తుంగముస్తలు - చిత్రమూలము - లవంగపట్ట - వాయువిడంగములు - వత్సనాభి - సయ్యి - వీటిని సమభాగములుగాను, కషాయమును 3 భాగములుగాను చేర్చి మేక మూత్రములో బాగుగా మర్దించి గుంజ ప్రమాణము మాత్రలనట్టి పూటకు ఒకటి

నుండి 5 వరకు క్రమముగా పెంపుజేయుచూ సేవించినచో రక్తజ - కఫజ - రోగములు, శ్లేష్మజ కష్టరోగము హరించును. 151 152

గగనాద్యరసము, సన్నిపాతకష్టహరము.

మూ. గగన కనకతామ్రం శాణమాత్రంచ కృత్వా రస
వరకృతపిష్టిం సారభాండే విపక్త్వా ।
సమయుతకృతమేభిస్తాలకం బోలతాప్యం విషమ
నలసుపావాశృంగికా సింధువారం ॥ 153
సురభిముస్తం ఘనసుష్టం కణాకుఠార నంద్యావర్తీ
విషమ విశాలాశృంగ బెణామ్లవేతం ।
లఘుబదరఘనాభా గ్రాహయ ద్రావయిత్వా గోర్జీరం
జీవకలభారం సన్నిపాతంచ కష్టం । 154

టీ. అభ్రకము - బంగారము - రాగి - వీటిని శాణ ప్రమాణము చొప్పున గ్రహించి అంత రసమును గలిపి పిష్టిచేసి దానిని గోమూత్రములో పాచనముచేసి దానికి సమభాగములుగా హరితాళము - రా, ము- మౌక్తికభస్మ - వత్సనాభి - చిత్రమూలము - సుహావను అనగా పాఠకము అనగా ప్రచిత్రమూలము కర్కాటకశృంగి - వావిలి ఆకులు జీలకర - ముస్తముఘకము - సైంధవ లవణము - తిప్పతీగ పిల్లపీచరము - గొడ్డు జిగాతిగుంప - నక్కతోకపొన్న - బూరుగబంక - నీటిప్రత్తి - అల్లము - పుల్లపచ్చలి - వీటిని జేర్చి మర్దించి చిన్న రేగుపండ్లవలె మాత్రలుచేసి పీట సొంపించి సేవించినచో సర్వలక్షణములతో గూడిన సన్నిపాతకష్టము హరించును. 153 154

తీక్ష్ణముఖరసము అర్శోరోగహరము

మూ॥ హింగుం తీక్ష్ణవరాటకార్కమిళితం సూతేంద్రగోళీకృతం
మండూరంగగనం సురాయసరజ స్తాపీరుహంగంధకం ।
కౌమారీద్రవమర్దితం సువిధినా పక్వంతుషాగ్నౌతతో
భస్మేదం ప్రవదంతి సూతనిపుణాదుర్నామరోగాపహం॥ 155

టీ. ఎర్రియిత్తడిభస్మ - పచ్చగవ్వలభస్మ - తామ్రభస్మ - రసము - మండూరము - అభ్రకభస్మ - కాంతభస్మ - మాక్షికభస్మ గంధకము - వీటిని కలబందరసముతో బాగుగా మర్దించి తుషాగ్నియందు (ఊకనిప్పునందు) 3 దినములు పక్వముజేసినచో భస్మయగును. ఇయ్యది అర్శోరోగమును హరించును. 155

ఘనగర్భరసము - భగందరహరము

మూ. మనశ్శిలాతాలక ముంబరం వరం పీతాంబరం తీక్ష్ణరజశ్చ
కుంజరం । తాపీకుహంకాంతర జారసేన కుమారివంధ్యా
సురపాళిజేన॥ 156

ఘృష్టం ముషాస్థం కరిషానలేన పుటేదగ్ధం వరభస్మ
భూమాత్ । తద్భస్మసూతంచగు దామయేషు భగందరే
చాపిహితం వదంతి॥ 157

టీ. మణిల-తాళకము-కృష్ణాభ్రకభస్మ-పీతాభ్రకభస్మ ఉక్కుభస్మ నాగభస్మ-మాక్షికభస్మ కాంతభస్మ-రసము-వీటిని, కలబంద-గొడ్డుఆగాకర-దావరడంగి వీటిరసములతో మర్దించి మూసలోబెట్టి పిడకలతోపుటంబెడినచో శ్రేష్ఠమగుభస్మయగును. ఇయ్యది సమస్తగుదరోగములను విశేషముగా భగందరరోగమును హరించును. 156 157

సంకోచభస్మ సూతకరసము - పాండురోగహరము.

మూ. తారంతామ్రసు హేమ సూతక సమంకృత్వాపృథగ్గోలకంతా
ప్యంతుత్థక కాంతమభ్రకరజః వైక్రాంతమేభిర్యుతం ।
దత్వాఖల్వతలేసుమర్దితరసైర్వ్యాఘ్రీసువర్షాభువోః
నాగిన్యోః ఘనవాదజేనమతిమాన్ కృత్వాపుసగ్గోళకం । 158
తత్పక్వాంబదరీరసేన సహాసాయత్నేన తచ్చాలయేత్
యావద్భస్మభవేత్ విపచ్య చతతశ్చుల్యాస్సముత్తారయేత్ ।
తస్మాత్తద్దశమాంశ సక్తుకవిషంగంధాశ్మ

మూర్ఛాన్వితం ఘృష్టం టంకణ సమేత
సయుతం తత్పాండురోగాపహం । 159

టీ. వెండిభస్మ - తామ్రభస్మ స్వర్ణభస్మ రసభస్మ వీటిని బాగుగా మర్దించి అందు మాక్షికభస్మ - మైలుతుత్తకభస్మ - కాంతభస్మ - అభ్రకభస్మ - వైక్రాంత భస్మ - వీటిని చేర్చి ఖల్వమునందుంచి వాకుడు - కలికేరు నాగదంతి - తమలపాకుల చిత్రి - వీటిరసములతో బాగుగా మర్దించి ఆముదము తీగాకుల రసముతో కలిపి కలియబెట్టుచూ యుక్తించి చూర్ణమగు సమయమున కాచ్యమునుండి తీసి ఆచూర్ణము నకు పదపవంతు నస్త్రకిరసములను గంధకమునున్ను చేర్చి మాదీఫలరసము - వేప పండ్లరసము వీటితో బాగుగా మర్దించి సేవించినచో పాండురోగము హరించును.
158 159

శుల్బపిష్టికారసము - హిక్కాశ్వాసహరము

మూ॥ దేవదాలీ సిఘృష్టాం శుద్ధశుల్బస్యపిష్టికాం ।
గంధాశ్మచూర్ణసంయుక్తాం మత్స్యగ్రంకామలాంజయేత్ ॥ 160

టీ. దేవదాలి రసముతో తామ్ర - రసములను సమభాగముగా గంధకమును చేర్చి సేవించినచో తీవ్రమైన కామిలరోగము హరించును. 160

కాంతపిష్టిరసము - హలీమకహరము

మూ॥ హలీమకే పదార్థం కృత్వాపుష్ట కాంతస్య పిష్టికా ।
తీక్ష్ణగంధకజోపేతా యుక్త్యాహంతిహలీమకం ॥ 161

టీ. రసము - కాంతము - తీక్ష్ణము - గంధకము - వీటిని పిష్టి చేసి యుక్తిగా సేవించినచో హలీమకరోగము హరించును. 161

గంధకపిష్టిరసము - హిక్కారోగహరము

మూ॥ గంధకేన సమాయుక్తాం కృత్వా సూతస్య పిష్టికాం ।
యుక్త్వాచ తామ్రపత్రేణ హిక్కాం పంచవిధాం జయేత్ ॥ 162

టీ. శుద్ధిచేసిన తామ్రపత్రములతో కలిపిన రసగంధకపిష్టి పంచవిధహిక్కలను జయించును. 162

తృతీయాధికారము

కాసమర్దినీగుటికా పంచవిధకాసహరము

మూ. అభ్రకం హారబీజంచ తీక్ష్ణం శుల్బసమన్వితం।
కాసమర్దరసే ఘృష్టం త్రిఫలాఽగస్తి జీరసే ॥ 1
అమ్లవేతస సంయుక్తా బద్ధాసా సుదృఢా వటీ।
కాసమర్దిని సంజ్ఞేయం కాసం పంచవిధం జయేత్ ॥ 2

టీ. అభ్రకభస్మ - పాదరసము ఉక్కు భస్మ - తామ్రభస్మ - వీటిని [illegible] దాసు రసము - త్రిఫల కషాయము - అవిశాకు రసము

వేము పండ్ల రసము - వీటితో ప్రత్యేకముగా బాగుగా మర్దించి గుళికలు జేసి సేవించినచో పంచవిధకాసలు హరించును. ఇయ్యది కాసమర్ధినీగుటిక అనబడును.

తృష్ణాచ్ఛర్ది హరసము

మూ. గంధపిష్టి సమాయుక్తం తాలం తాప్యంచ గంధకం।
యుక్త్యా భస్మత్వమానీతం తృష్ణాచ్ఛర్ది నిసూదకం॥

టీ. రసగంధక పిష్టిలో తాళకము-మాక్షికభస్మ - గంధకము - వీటిని జేర్చి యుక్తిగా అనగా యందలి; రస-తాళకములు ఎగిరిపోకుండునట్లుగా భస్మము సేవించినచో; దప్పి-వాంతి ఇవి హరించును.

శుల్బపిష్టిరసము, మూత్రకృఛ్రహరము

మూ. శతావరీ రసే ఘృష్టా తుత్థశుల్బస్య పిష్టికా।
పాచితా కటుతైలేన మూత్రకృచ్ఛ్రప్రయోజయేత్ ॥

టీ. మైలతుత్థమునుండి తీసినరాగితో రసమును గలిపి పిష్టినిజేసి దానిని శేగలగరసములో బాగుగా మర్దించి ఆవనూనెలో యుక్తిగా పచనముజేసి సేవించినచో మూత్రకృచ్ఛ్రము హరించును.

ఉపదంశ - కురండరోగ హరచికిత్స

మూ. జ్వరరామయేషు యః ప్రోక్తో రసోవా భస్మ సూతకం ।
తచ్చైవాత్ర ప్రయోక్తవ్య ముపదంశే కురండకే ॥ 167

టీ. జ్వరరోగములయందు జెప్పబడిన ఔషధయోగములనుగాని. లేక "శ్వేతం రక్తంతథాపీతం" ఇత్యాది గ్రంథముచే చెప్పబడిన భస్మసూతములనుగాని ఉపదంశ (కొరుకువ్యాధి) కురండ (అండవృద్ధి) అనెడి రోగములయం దుపయోగించినచో నవి హరించును. 167

త్రివిష్టపరసము. హృద్రోగోదావర్తశూలాదిహరము.

శ్లో. దైత్యేంద్ర తారతామ్రాణాం కృత్వా ఏక త్రిపిష్టికాం ।
తత్సమం చాభ్రకం శ్లక్ష్ణం గంధకం పంచమాంశకః ॥ 168
విషంచ షోడశాంశేన ద్వౌభాగౌ సూతకస్యచ ।
ఏకీకృత్య ప్రయత్నేన జంబీర రసమర్దితాన్ ॥ 169
భాజనే మృణ్మయే స్థాప్య పాచయేత్ త్రిఫలారసే ।
దశమూల శతావర్యోః క్వాథే పాచ్య క్రమేణహి ॥ 170
తతఉత్తార్య యత్నేన వటికాః కారయేద్బుధః ।
గుంజాత్రయ ప్రమాణేన ఖాదేద్ధృద్రోగ శూలనుత్ ॥ 171

టీ. కాంతము-వెండి-రాగి వీని భస్మలను కలిపినూరి వానికి సమం అభ్రక భస్మమును, 5 వ వంతు గంధకమును, 16వ వంతు నాభిని - 2 భాగములు పారదభస్మమును కలిపి నిమ్మరసములో బాగుగా మర్దించి మట్టిపాత్రలో బెట్టి త్రిఫలారసములోను - దశమూలములు పిల్లి తేగలు వీటి కషాయముతోను క్రమముగా పాకముజేసి దింపి పిదప మూడుగుంజల ప్రమాణమున వటికలనుచేసి సేవించినచో హృద్రోగము శూల హరించును. 171

హేమపిష్టికారసము, ఉన్మాదహరము.

శ్లో. కృత్వార్కసేసమాం పిష్టిం హేమ్నః శుల్బస్య తాలకా ।
దశాంశేన విషంసూతం స్రోతోంజన సమన్వితం ॥ 172

శూలినీరస సంయుక్తం దేవదాళీరసేనచ ।
పరిహారత్రితయం మర్ద్యగోళకం కారయేద్బుధః ॥ 173
...ష్ణం చసుమ్యంచ తైలగంధాశ్మమధ్యతః ।
పచేత్ క్రమేణమతిమాన్ గుటికాః కారయేద్బుధః ॥ 174
...యా ప్రయోగేన భక్షేదున్మా దశాంతయే ।

టీ. పాదరసమునకు సమం బంగారును గలిపి బాగుగానూరి పిష్టినిజేసి నాభి - పాదరసము—సోత్రోంజను వీటిని పదవ వంతు చొప్పున జేర్చి శూలిని యనెడి తృణ విశేషముయొక్క రసముతోను దేవదాళి (దావరదంగి) రసముతోను మూడు యామములు బాగుగా మర్దించి ఉండజేసి యెండించి గంధకములో గూడిన అవసా తైలోపనిచి మందాగ్నితో పాకముజేసి మూడు గుంజల ప్రమాణమున గుటికలనుజేసి సేవించినచో పిచ్చి కుదురును. 174

ఈ యోగమందలి బంగారమునకు బదులు రాగిని బెట్టికూడా యీ యోగము జేయవచ్చును. అప్పుడుకూడ దానికి హేమపిష్టి కారసమనియే పేరు; మైలతుత్తమునకు హేమసారమని పేరుండుటచే కలిగెడు.

సర్వాపస్మారహరరసము.

శ్లో. స్రోతోంజనంచ సగరం స్సూతంస్పృష్టిత్రియాన్వితం ॥ 175
ఏకీకృత్వాతు సంమర్ద్య దశాంశం సక్తుకం విషం ।
దేవదాళీరసే ప్రాక్షో యావద్యామత్రయం భవేత్ । 176
కృత్వాతుగోళకం శుష్కం పాచయేద్గంధ మధ్యతః ।
తతస్తు వటికాః కార్యాః గుంజాత్రియ పరిమాణతః ॥ 177
భక్షితా క్రమయోగేన సర్వాపస్మార నాశినీ ॥

టీ. స్రోతోంజనమును పాషాణసత్వముతో కలిపి పిడప పృష్టిత్రియములతో సంస్కరింపబడిన పాదరసమును దానికిజేర్చి నూరి అందు పదవవంతు సక్తుక విషయమును గలిపి దేవదాళి (దావరదంగి) రసముతో 3 యామములు బాగుగా మర్దించి

గోళముజేసి యెండించి గంధకముతో గూడిన అవనూనెలోనునిచి పాకముజేసి పి ద్దానిని మూడుగుంజల ప్రమాణముతో వటికలనుజేసి సేవించినచో సమస్త అపస్మా ములున్ను హరించును.

ప్రతాప లంకేశ్వర రసము, సర్వవాతజ్వరహరము.

శ్లో. గంధంతాప్యజతాల కంచ గగనం తీక్ష్ణంసమాంశంకృతం।
తామ్రంచూర్ణిత భాగమిశ్రితగరం సర్వైర్ద్విర్నిఘ్నంరసం॥
ఏకీకృత్యసుసింధువారమసలం పావాస కర్కోటికా
శిగ్రుస్సూరణమగ్నిమంథమరణీ కృష్ణారసైర్మర్దయేత్ ॥ 178
కృత్వాతద్వరగోళకంసుశిశిరం గంధాశ్మసిద్ధార్థకైః
స్థాలార్మధ్యవిపాచితంచ మతిమాన్ యుక్త్యాచ బద్ధ్వావటీః।
భూతోన్మాదసుసన్నిపాత జగదాన్ శూలానుదావర్తకాన్।
గుల్మాప్రస్మృతిజాన్ గదాంశ్చ సకలాన్ హన్యాద్బుధైర్యోజితా॥

టీ. గంధకము-మాక్షికము-తాలకము-అభ్రకము-ఉక్కు-పాషాణసత్వముతో సమంగా కలుపబడిన రాగి వీటిని నన్నింటిని సమభాగములుగా గ్రహించి వీటియన్నిటికి రెట్టింపు పాదరసమును జేర్చి వావిలి-చిత్రమూలము-చిరుపనస గొడ్డుగాకరదుంప-మునగ-అడవికంద-నెల్లి చెట్టు-పెద్ద నెల్లి-పిప్పళ్లు వీట్లరసములతో బాగుగా మర్దించి నీడనెండించి గంధకముతో గూడిన ఆవనూనెలో నునిచి యుక్తిగా పాకముజేసి (మూడుగుంజల ప్రమాణములో) మాత్రలు జేసి సేవించినచో భూతోన్మాదము-సన్నిపాత రోగములు-శూలలు-ఉదావర్తములు - గుల్మలు - అపస్మారములు ఇవి నశించును. 179

మదాత్యయహరరసము

శ్లో. రాజావర్తరజః శుల్బం సూతగర్భం నియోజయేత్।
యష్టిమధురసే క్షుణ్ణం ఘృతమధ్యే విపాచితం॥ 180
పుష్పాజ్యశర్కరాగాధంజయేత్సర్వమదాత్యయం॥

తృతీయాధికారము

టీ. రాజావర్తభస్మ-తామ్రభస్మ వీటిని పాదరసముతో కలియనూరి [illegible]
కరసముతో బాగుగా మర్దించి ఆ ముద్దను నేతితో పాకము జేసి దానిని [illegible]
నెయ్యి పంచదార అను వానితో సేవించిన సర్వమదాత్యయములు హరించును,

విసర్పనాశనరసము.

శ్లో॥ తీక్ష్ణాభ్రకాంతం సురభిర్గజేంద్రం గంధంచ తాప్యంచరితం
రసేంద్రం
కౌమారికందే క్రిమభస్మనీతం విసర్పనాశం ప్రవదంతిసంతః 18

టీ. ఉక్కు-అభ్రకము-బంగారము-సీసము-గంధకము - మాక్షికము వీటి
పాదరసమందు చారణజేసి దానిని నేలతాడిగడ్డల రసముతో మర్దింతుచూ [illegible]
భస్మమగు వరకు పుటములు బెట్టి సేవించినచో విసర్పము హరించును.

శ్వయథునాశన సూతభస్మము.

శ్లో॥ మండూరతీక్ష్ణం సులభంచ వానతం సూతంబలత్రోయ
నిఘృష్టపక
పునర్నవాయా ఘననాదజేనస్యాద్భస్మసూతం శ్వయ
థూపఘాతి ॥ 18

టీ. మండూరము-ఉక్కు-రసపర్పటి వీన్ని, ముత్తవపులగము-గలిజేరు-[illegible]
వీటి రసముతో మర్ధించి పుటమిడినచో భస్మమగును, అయ్యది శ్వయథు [illegible]
హరించును. 182

భస్మసూతకరసము. శ్లీపద-గళగండ-గ్రంధి-అర్బుదహారము.

శ్లో॥ శల్బంసూతసమంకృత్వా ఖల్వే దత్వా దినత్రయం ।
నాగపర్ణీ బలా పాఠామేమేఘనాదీ పునర్నవా ॥ 18
అశ్వమూత్రైర్గవాం మూత్రై మర్దయేచ్చతతః పుటేత్ ।
చక్రియంత్రస్థితం ప్రాజ్ఞోజారయేద్భస్మసూతకం ॥ 18

శుల్బచూర్ణం రసేజీర్ణం దమయరతిప్రసగ [illegible] ।
మేషశృంగీ రసేఘృష్టం రసంప్యాద్ [illegible] ॥ 185

టీ. రాగి - పాదరసము వీటిని సమ [illegible] చూర్ణించి ఖల్వమ [illegible], తమలపాకులు-గ్రావపులగము-పారిద్ధతిరుగుడు [illegible] లజేరు వీటి రసముతో మః గురిప్రమూల్రము-గోమూత్రము [illegible] బాలుమర్ధించి పుటంబిడిన భస్మమగును. దానిని పాదరసమునకు చారణ [illegible] యంత్రముతో జారణ చేయవలెను. ఇట్లు రాగి [illegible] జీర్ణ [illegible] నన రసభస్మను, బొందుమల్లి-గలిజేరు-ఒస్తె పిసరసములతో [illegible] ఇయ్యాది సర్వ వ్రణములను మాన్పును. 185

ఇక [illegible] చక్రియంత్రము అనగా:- మట్టితో యొక మూరవ్యాసంగల [illegible] పలకను జేయించి దానిమధ్య రెండు బెత్తెలు వ్యాసముగల గుండ్రని రంధ్రమును యేర్పరచి దానిని సమ్మరి అమములో కాల్పించవలెను. అట్టి ఆ మట్టి పలకమధ్యనున్న రంధ్రములో; ఔషధముతో పూరింపబడిన కాచకూపిని సగము దిగువరకు దింపి దానిని పొయ్యిమీద బెట్టి పాకమును చేయవలెను. మూరయనగా 9 బెత్తెలు॥

V అభిష్యంహరీవర్తి

శ్లో॥ పూర్వం యన్నిహతం నాగం సూతేంద్ర సమచారితం ।
తుత్థకం ద్వీగుణం కృత్వా కర్పూరం శాణమాత్రికం ॥ 186
ద్రోణపుష్పీ రసేఘృష్టంతతో జాతీరసేనచ ।
కృతంతద్గోలకం సర్వం అభిష్యందవినాశనం ॥ 187

టీ. ముందుగా సీసమును మారణజేసి దానిని పారదములో సమభాగముగా చారణజేసి (తినిపించి) దాని మొత్తము నకు రెట్టింపు మైలతుత్థమును జేర్చి శాణమాత్రము పచ్చకర్పూరమును జేర్చి ప్రథమమున తుమ్మిపూల రసముతోను పిదప జాజిపూలరసములో మర్ధించి గోళమును జేయవలెను. ఇయ్యాది సర్వాభిష్యందనమును (కండ్లకలకలను) హరించును.

శుల్బజీర్ణరసము, నేత్రవాత రోగము.

శ్లో. గంధకేన హతంశుల్బం సమసూతస్య చారితం ।
సౌవీరాంజనసంయుక్తం కార్పాసచ్ఛదపేషితం ॥ 188
మధుకర్పూర సంయుక్తం పునఃపిష్ట్వార్క-భాజనే ।
తిలపర్ణీ రసే ఘృష్టంనేత్రస్థం వాతరోగనుత్ ॥ 189

టీ. రాగిని గంధకముతో మారణముజేసి దానిని సమభాగముగా పాదరసముతో కలుపవలెను. ఆ మొత్తమునకు సమంగా సౌవీరాంజనమును జేర్చి యెఱ్ఱ ప్రత్తియాకుల రసముతో మర్ధించి అందు తేనెను పచ్చకర్పూరమును కలిపి రాగి పాత్రయందు (7 రోజులు) ఉంచి పిదప దానిని రక్తచందన రసముతో మర్ధించి గుటికను చేయవలెను. ఇయ్యది నేత్రమందు అంజనము చేసినచో నేత్రవాతవ్యాధులను హరించును. 189

తీక్ష్ణజీర్ణరసము. నేత్రపిత్తహరరోగము

శ్లో. తీక్ష్ణచూర్ణంచ తామ్రంచ రసేంద్ర సమచారితం ।
స్విన్నం రసాంజనం దత్వాఘృష్టం వర్షాభుజేరసే ॥ 190
త్రిదినం యావత్పూర్వైత శర్కరామధుయోజితం ।
తద్రసంనేత్ర మధ్యస్థం పిత్తామయహరం పరం ॥ 191

టీ ఉక్కు-రాగి వీటిని సమభాగముగా పాదరసమునకు చారణజేసి దానికి (తినిపించి) స్వేదన సంస్కారమును జేసి దానికి రసాంజనమును సమభాగముగాగలిపి గలిజేరరసముతో మూడు రోజులు మర్ధించి అందు పంచదారను తేనెనుగూడ జేర్చి దానిని నేత్రమందు అంజనము జేసినచో నేత్రగత పిత్తరోగములుహరించును. 191

కాంతజీర్ణరసము, నేత్రరోగహరము.

శ్లో. కాంతచూర్ణంచ శుల్బంగ రసేంద్ర సమాచారితం ।
ద్విగుణం అంజనం దత్వా మాలతీ తిలపర్ణికాం ॥ 192

అపామార్గ రసేనఘృష్టం దధినా తామ్ర భాజనే ।
తత్పూతంలోచనే సంస్థం శ్లేష్మ రోగవినాశనం ॥ 193

టీ. కాంతము-రాగి-వీటిని సమభాగముగా పాదరసములో చారణజేసి (తిని తంచి) దానికి రెట్టింపు సౌవీరాంజనమును గలిపి మాలతీ పుష్పము-రక్తచందనము ఉత్తరేణి వీటిరసములతోను పెరుగుతోను రాగిపాత్రయందు బాగుగా మర్ధించి దానిని నేత్రమందు అంజనముజేసినచో నేత్రమందలి కఫరోగములు హరించును. 193

రసరాజారసము, సర్వనేత్రరోగహరము. ✓

శ్లో. రసేంద్రభుజగౌతుల్యౌ తాభ్యాం ద్విగుణ మంజనం ।
ఈషత్కర్పూరసంయుక్తం దశాంశం సక్తుకం విషం ॥ 194
బలానాగ బలాకృష్ణా మాలత్యాపార్ధజైరసైః ।
తామ్రపాత్రస్యమధ్యస్థం మర్దయేత్ త్రిదినం భిషక్ ॥ 195
యుక్త్యానయన మధ్యస్థం సన్నిపాత రుజాపహం ।
విఖ్యాతో రసరాజోయం సర్వనేత్ర రుజాపహః ॥ 196

టీ. పాదరసము-నాగము వీటిని సమభాగములుగా గలిపి యీ మొత్తమునకు రెట్టింపు సౌవీరాంజనమును జేర్చి కొద్దిగా (16 వ వంతు) కర్పూరమును పదవవంతు సక్తుకవిషయమును గలిపి, ముత్తవపులగము-జిబిలికబీర-పిప్పలి-మాలతీపుష్పములు-పొద్దుతిరుగుడు వీటి రసములతో తామ్రపాత్రయందు మూడుగోజులు మర్ధించి యుక్తిగా నేత్రములకు అంజనముచేసినచో సర్వనేత్ర రోగములు సన్నిపాతము గూడ హరించును. దీనికి రసరాజమని ప్రసిద్ధనామము గలదు. 196

తిమిరాంజనము

శ్లో: గంధకాత్ ద్విగుణం సూతం సౌవీర చాష్టమాంశతః ।
కపిత్థరససంఘృష్టం అంజనం తిమిరాపహం ॥ 197

టీ. గంధకమునకు రెట్టింపు పారదమును గలిపి మర్ధించి అందు యెనిమిదవ వంతు సౌరాంజనమును జేర్చి వెలగాను రసంతో బాగుగా మర్ధించి నేత్రమున కంజనముచేసినచో తిమిరములు హరించును. 197

అథసర్వనేత్రామయహరం అంజనం

శ్లో. నాగంశుల్బం తథా తీక్ష్ణం గంధకాం జనసూతకం
ద్వితిత్రిచత్వారిపంచాంశం పంచభాగక్రమేణహి 198
తామ్రపాత్రస్థితం ఘృష్టం బలా నాగబలారసైః
సౌవీరమాజ్యమధ్వక్తం ధాత్రీదార్వ్యభయాక్షజైః
రసైర్వారానలేపక్వం రసం నేత్రామయంజయేత్॥ 199

టీ॥ సీసము-రాగి-ఉక్కు-గంధకము-సౌవీరాంజన జారితమైన పాదరసము వీటిని క్రమముగా 2,3,4,5 5 భాగముల చొప్పున గ్రహించి రాగిపాత్రయందుంచి ముత్తవపులగము-జిబిలికబీర, వీటిరసములతో బాగుగా మర్దించి నెయ్యి-తేనె కలిసి పిదప ఉసిరికపండ్లు మానిపసపు కరక్కాయ - తానికాయ వీటి కషాయముతో బాగుగా మర్దించి గోవరపుటమున పాకముచేసిన సిద్ధమగును. దానిని నేత్రములకు అంజనము చేసినచో సర్వనేత్ర రోగములు హరించును. 199

రసవర్తి సర్వనేత్రరోగహారము

శ్లో. రసాంజనంతుత్థక మాక్షికం నిశాఫలత్రియం
వ్యోషవిడంగ సింధుజం ప్రికాండరీకం
జలసంభవా ఘనం ఆజ్యసపిష్టం పయసాచవర్తిశా... ...
......ఛాయా విశుష్కా నయనామయాన్ జయేత్. 200
ఇది 6 పాదముల శ్లోకము అందు రెండు పాదము లుప్తమైనది.

టీ॥ రసాంజనము-మైలతుత్తము-మాక్షికము-పసపు - మానిపసపు - త్రిఫలములు-త్రికటుకములు-వాయువిడంగములు-సైంధవలవణము-ప్రిపాండరీకము-జలవేతసము-తుంగగడ్డలు వీటిని పాలు-నెయ్యి వీనితో బాగుగామర్దించి కడ్డీలుచేసి నీడను ఆరనిచ్చి నీటితో చాది కంటికి అంజనము చేసినచో సర్వనేత్రరోగములూ హరించును. 200

ఉదయభాస్కర రసము-సర్వనేత్రరోగహరము

శ్లో॥ త్రిఫలావ్యోష సింధూత్థయష్టీతుత్థరసాంజనం
ప్రపౌండరీకం జంతుఘ్నం లోధ్రంతామ్రంచతుర్దశం 201
ద్రవ్యాణ్యేతాని సంచూర్ణ్యవర్తిః కార్యానభోంబునా
నాగార్జునేన లిఖితా స్తంభే పాటలిపుత్రకే 202
నాశయేత్తిమిరంకాచం పటలంచార్బుదంతథా
అధికాని తుమాంసానియచ్చదూరం నపశ్యతి 203

టీ॥ కరకకాయ-తానికాయ-ఉశిరికకాయ-శొంఠి-పిప్పలి-మిరియాలు-సైంధవ లవణము-యష్టిమధుకము-పాలతుత్థము-రసాంజనము-ప్రపౌండరీకము-వాయువిడంగములు-లొద్దుగ-తామ్రరజస్సు ఆనెడి యీ 14 వస్తువులను దివ్యోదకములో (ఆకాశోదకములో) బాగుగా మర్దించి కణికలుజేసి నీడనారించవలెను. ఈయోగమును నాగార్జునుడు పాటలీపుత్రము (పాట్నా)లో నున్న నాగార్జున స్తంభమందు వ్రాసిబెట్టెను. ఈకణికను దివ్యోదకములో (దివ్యోదకము దొరకనపుడు డిస్టిల్డ్ వాటర్‌తో) చాది కంటికి కలికము వేసినచో (అంజనము చేసినచో) తిమిరము-కాచము-పటలము-అర్బుదము-అధిమాంసము (కొయ్యకండలు, హ్రస్వదృష్టి (షార్ట్‌సైట్) ఆనెడిరోగములు హరించును. 203

ద్వాదశామృతాంజనము, సర్వనేత్రరోగహరము

శ్లో॥ వ్యోషంత్రిణ్యాం జనాన్యేవశుల్బంకునటీసైంధవం
విమలాశీతలం సూతమజాక్షీరేణపేషయేత్
సర్వనేత్రామయహరం ద్వాదశాఖ్యామృతాంజనం 204

టీ॥ శొంఠి-పిప్పలి-మిరియాలు - నీలాంజనం - స్రోతోంజనం- సౌవీరాంజనం తామ్రరజస్సు-మనశ్శిల-సైంధవలవణము-తారమాక్షికము-భీమసేన కర్పూర-పాదరసము ఆనెడి 12 వస్తువులను మేకపాలలో మర్దించి గుటిక జేసినచో ద్వాదశామృ

తాంజన మనబడును. దీనిని నీటితో చాది నేత్రమునకు కలికము చేసినచో సర్వనేత్ర రోగములు హరించును. 204

మహారసము కర్ణరోగ హరము

శ్లో. గగనాయస గంధకశుల్బరజః అజమూత్ర
సుభావితసూతసమం। త్రిఫలారసమార్ద్రిక ఘృష్టవరం
శ్రవణామయ సర్వవినాశకరం 205

టీ॥ అభ్రకము-ఇనుము-గంధకము - తామ్రరజస్సు - అనువానిభస్మలన్నియు సమభాగములు వీటికి సమం పాదరసము కలిపి మేకమూత్రములో బాగుగా భావన జేసి పిదప త్రిఫల కషాయము అల్లపురసములలో నూరి సిద్ధముచేసిన మహారస మన బడును. ఇది సర్వకర్ణ రోగములను హరించును. 205

గంధమర్దన రసము ప్రతిశ్యాయహరము

శ్లో. సులభారజ గంధకసూతసమంగిరికర్ణిరసె కృతగోలవరం
మగధారస శుంఠిరసెత్రిదినం ఘనమర్దిత .
యోగరుజా ర్తిహరం 206

టీ॥ నీడనెండించిన తులసిఆకులపొడి-గంధకము - పాదరసము-వీటిని తెల్లదింటెన పిప్పలి-శొంఠి-వీటిరసములతో ప్రత్యేకముగా మూడేసి రోజులు మర్దించినచో సిద్ధమైన యౌషధము యోగోక్తమగు ప్రతిశ్యాయము (పడిశము) మొదలగు రోగములను హరించును. 206

తరణిప్రతాప రసము వదనామయ హరణము.

శ్లో. నృపవృక్షత్వక్తుత్థశిలాలనభః శిలజం మహిషాఖ్య
రసేంద్రసమః (సమః) మధుయష్టిరసే పచసమ ప్తదినం
వదనస్యరుజా తిమిరేచహితం 207

టీ॥ ఓరాజా! మాక్షికము-పాలతుత్థము-మనశ్శిల-తాలకము-అభ్రకము - శిలాజితు-వీటిని సమభాగములుగా గ్రహించి వాటి యన్నిటికి సమములైన క్రాంతభస్మము జేర్చియుష్ణిమధుకరసములో 7 రోజులవండి సిద్ధముచేసిన యౌషధము ముఖ (నోటి. రోగము-తిమిరము వీటిని హరించును. 207

ఇచట మహిషాఖ్యరసేంద్రమనగా మహిషాసురుని రక్తమువలనపుట్టిన రసశ్రేష్ఠము. అనగా వైక్రాంతము. మహిషాసురుని దుర్గాదేవి జంపినపుడు వాని రక్తము నుండి వైక్రాంతము జనించెనని కథగలదు.

గంధగజరసము, కంఠరోగహరము

శ్లో॥ విమలేననిబద్ధరసేంద్రవరం ద్యుమణిద్యుతి
గర్భనియుక్తపరం। సింధూత్థకటుత్రయ ఘృష్టవరం
గళశుండి గళామయనాశకరం 208

టీ. తామ్రమాక్షికముతో జారితమైన పాదరసమునకు రాగిని గూడా జారణచేయవలెను. అట్టి పాదరసమునకు సైంధవలవణము- త్రికటుకములు చేర్చి నూరిగుటికలు జేసినచో నయ్యవి గళశుండిక మొదలగు కంఠరోగములను హరించును. ఇచ్చట; ద్యుమణిః, తామ్రం తస్యద్యుతిః కాంతిః గర్భనియుక్తా జారణక్రియయా ప్రయుక్తా యోజితా యస్యసఃపరః అతఏవ శ్రేష్ఠః తాదృశం ద్యుమణిద్యుతి గర్భనియుక్తపరం" అని వ్యాఖ్యానము చెప్పవలెను. అప్పుడు తామ్రజారిత పాదరసము అని అర్థమువచ్చును. 208

గగనముఖరసము శిరోరోగ హరణము

శ్లో॥ గగనం స్యాత్ రసేజీర్ణం తీక్ష్ణం శుల్బాసురాయసం
వజ్రామయరసేఘృష్టం సూర్యావర్తవినాశనం 2 9

టీ. పాదరసమందు అభ్రకము- ఉక్కు- రాగి- కాంతము వీటిని జారణచేసి (తినిపించి) కురువేరు- కృష్ణాగరువీటి కషాయముతో మర్దించినచో సిద్ధమగు యౌషధము సూర్యావర్తమనెడి తలనొప్పిని హరించును. 206

ద్విజేంద్రరసము విషవికార హారము

శ్లో. అభ్రకం తాళకం తాప్యం శిలాజతు మనశ్శిలా
భూలతాసత్వ సంయుక్తం సమాంశైః సమపారదం॥ 210
త్రిసంఖ్య క్షారసంయుక్తం చణకామ్లసుభావితం
త్రికటు త్రిఫలా పాఠాసురదాలీసుమర్దితం। ద్విజేంద్రనామ
సూతోఽయం విషదోషం ద్రుతంజయేత్ 211

టీ॥ అభ్రకము- తాళకము- మాక్షికము- శిలాజతు- మణిశిల- వానపాముల సత్వము- వీటిని సమాంశములుగా గ్రహించి వీటి అన్నిటికి సమం పాదరసమును జేర్చి వెలిగారము- సర్జక్షారము- యవక్షారములనుగూడ జేర్చి- శనగపులుసుతోను త్రికటుకములు-త్రిఫలములు-విషబొద్ది-దాపరకాయ వీటి కషాయములతోను బాగుగా మర్దించినచో ద్విజేంద్రసూతమను ఔషధము సిద్ధమగును. ఇయ్యది విషదోషములను త్వరితముగా హరించును. 211

యోనిదోషహర రసము

శ్లో. గంధేనా తారతామ్రేవా పిష్ట్వాదౌ భస్మసూతకం
యుక్త్యాక్రమేణ యోక్తవ్యం యోనిదోషహరం పరం 212

టీ॥ సూతభస్మను గంధకముతోగాని; వెండి- రాగి అను వానితోగాని కలిపి పిష్టినిజేసి క్రమముగా యుక్తిగా యోనియందమర్చినచో యోనిదోషము హరించును.

రసేంద్ర రసము, బాలగ్రహ హారము

శ్లో. తామ్రం సమేసమం సూతేచీర్ణం యుక్త్యా
ప్రయోజయేత్। బాలానాంగ్రహ దోషఘ్నః
స్యాద్రసేంద్రోనసంశయః 213

ఇతి శ్రీ నాగార్జున విరచితే రసేంద్రమంగళే భస్మసూతక
ప్రబంధాఖ్యరసవర్ణనంనామ తృతీయోఽధ్యాయః॥

టీ॥ నాగిని భూనాగసత్వమందుచేర్చి దానిని పాదరసమందు జారణచేసి ధాతుక్తిగా బాలునియందు ప్రయోగించినచో (అనగా తావేజులలో బెట్టి, బాహులకు కట్టినచో) బాలగ్రహములు శమించును. ఇచట సమశబ్దమునకు "సస్యర్థ నాగస్యమఃవిషం. పారమిత్యర్థః" అని సమాసమును జెప్పవలెను. అనగా భూనాగసత్వమనియర్థము వచ్చును. భూనాగసత్వమునకు ఇట్టి మహిమ రసగ్రంథములం బహువిధముగా, వర్ణింపబడినది. గాన సమ మనగా భూనాగసత్వము. 21

ఇట్లు "వైద్యవల్లభ" రాజ్ఞి వెంకటాచలపతి ప్రసాదమహాగ్ని
చిద్యాజ్వ కృతమగు "శశిప్రభ" యనెడి రసేంద్ర మంగళ
టీక యందు

తృతీయాధ్యాయము ముగిసెను.

శ్రీ ధన్వంతరయే నమః

రసేంద్ర మంగళము

చతుర్థాధికారము

అథాతో రసగుటికాధికారం వ్యాఖ్యాస్యామః

సూతబంధనవిధి

శ్లో. పూర్వం యన్మారితం వజ్రం ద్రావితంతుఅనేకధా
యుక్త్యాక్రమేణ తేనైవ బంధమాయాతి సూతకం 1

టీ॥ ప్రథమమున జెప్పినతీరున మారణము జేయబడి ద్రావణము జేయబడిన వజ్రముతోనే పాదరసము బద్ధమగును. 1

సర్వధాతువులకు ద్వంద్వ మేళక క్రామక నిరూపణము

శ్లో. కదలీటంక సౌవీరం కంటకారీ రసప్లుతం
క్రామణం సర్వధాతూనాం సర్వద్వంద్వేషు మేళకం 2

టీ॥ పలిదారము- సౌవీరాంజనము వీటిని అరటిదుంప రసముతోను పిప్పవాకుడురసములోను భావనజేసి చేసిన కల్కము సర్వలోహములకు ద్వంద్వమేళకముగా నుండును. అనగా కలియని ధాతువులను కలుపును మరియు క్రామకముగా కూడ యుండును అనగా యొక్కధాతువులో రెండవధాతువును సర్వత్ర వ్యాపింపజేయును. 2

శతవేధి రసవిధి

శ్లో. వజ్రభస్మతుభాగైకం త్రిభాగం శుద్ధసూతకం
ద్విపదీరససంమర్ద్యంయావత్తత్కల్కతాంగతం 3
శ్లో. పాదాంశేనతుహేమస్యపత్రే లేపంతుకారయేత్
II వ్యోమవల్లిరసంక్రాంతం టంకణాలంసుచూర్ణితం 4

శ్లో. రౌప్యాభ్రమష్టసూం శేషమర్ధయేచ్చ ప్రయత్నతః
నష్టపిష్టంచసమ్యంచ అంధ్రయిత్వాపుటే త్తతః 5
అంధమూషి(ష్యాం) పునర్ధ్మా తంకా్రమణేనసమన్వితం
ఖోటంతు భవతి శ్రేష్ఠం శతవేధీమహారసః 6

టీ॥ వజ్రభస్మ 1 భా. శుద్ధపాదరసము 3 భా. కలిపి ధూమండలి రసముతో కళ్ళమగునవరకు మర్దించి దానికి నాల్గురెట్లు బంగారు రేకులకు దానిని లేపనము చేసి వెలియారము-పత్రతాళకము నైకాత్రి(తము వీటిని ఆకాశవల్లి రసముతో బాగుగా మర్దించి యెండించి చూర్ణించి అందు ఎనిమిదవవంతు రౌప్యా(భ్రము అనగా వెండి-అభ్రకమును కలిపి పుటములు పెట్టి చేయబడిన భస్మమునుచేర్చి యీ మొత్తమును పైన చెప్పిన బంగారు రేకులకు గలిపి హంసపాదిరసముతో నష్టపిష్టిగాగు వరకు అంచలి పారదము బంగారుతో బాగుగా కలియువరకు మర్దించి యెండించి దానికి (క్రామణ ద్రవ్యముచేర్చి అంధమూషలో బెట్టి చీలచేసి పుటమిడినచో శ్రేష్ఠమైన ఖోటముగా నగును. ఇది నూరురెట్లు రాగిని వేధించును. అనగా బంగారుగా జేయును. 6

వేధవృద్ధి విధి గుటికా నిరూపణము

శ్లో. ఏకోత్తరక్రమవృద్ధ్యాసంకలీక్రమ యోగతః
సంకలైస్సంకలైర్ద్వాం ద్వాదశగుణాంవైధోవర్ధతే 7
దశసంకలికాబద్ధః శబ్దవేధీమహారసః
ఏకగుణేనసూతేన ఏకసంకలికోచ్యతే 8
శ్లో. త్రిగుణేనతు సూతేన సంకలీద్వితయామతా
షడ్గుణేనతుసూతేన సంకలీ తృతీయామతా 9
శ్లో దశగుణేనసూతేన తుర్యాసంకలికామతా.
పంచదశగుణైస్సూతైః పంచమీ సాప్రకీర్తితా 10
శ్లో. ఏకవింశగుణైసూతైపష్ఠి సంకలికామతా
అష్టావింశగుణైశ్చైవ సంకలీ సప్తమీమతా 11

శ్లో॥ షట్త్రింశద్గుణబద్ధోసా అష్టమీనాభిధీయతే ।
పంచచత్వారింశగుణాత్ సంకలీ నవమీమతా ॥ 12

పంచపంచాశదధికైః సంకలీ దశమీస్మృతా
ఏవం క్రమవివృద్ధ్యాతు సంకలీ దశబంధనం 13

ప్రథమే దశవేధీచశత వేధీద్వితీయకే
సహస్రవేధీ తృతీయే చతుర్థేఽయుతమేవచ 14

పంచమే లక్షవేధీస్యాత్ షష్ఠే ప్రయుత వేధ్యపి
సప్తమే కోటివేధీచార్బుద వేధీతథాష్టమే 15

ఖర్వాంతవేధీ నవమే దశమే శబ్దవేధికః
సంఖ్యైస్సంకలైర్బద్ధో దశగుణం వేధోవర్ధతే 16

దశసంకలికాబద్ధః శబ్దవేధీమహారసః
యథాలోహే తథాదేహే క్రమతేనాత్ర సంశయః 17

వేధతేతత్ప్రమాణేన ధాతౌచైవ శరీరకే
కారయేద్గుటికాం దివ్యాం వజ్రసిద్ధేనకాంచనైః 18

బదరాస్థి ప్రమాణేన కారయేత్సతతం బుధః
పూజయిత్వా యథాశాస్త్రం కాళీంచేవించ భైరవం 19

టీ. సంకలీ యను యోగమునది ఏకోత్తరవృద్ధిగా నుండును. ప్రతిసంకలనము ద్వంద్వసంపత్తి అవగా "మిథునాన్మిథునాత్ప్రజాయతే" యనుసెడి శ్రుతికి లక్ష్యముగు మైథునసంపత్తి గల్గును; అందువల్ల ప్రతిసంకలమందునను దశగుణోత్తరముగా వేధశక్తి వృద్ధినందుచుండును.

టీ. పది సంకల బంధనములుగల పారదము శబ్దవేధియగును; అనగా అట్టి రసగుటిక యొక్క ధ్వని ప్రసరించినంతదూరములో యుండెడి రాగి మొదలగు క్షుద్ర ధాతువులు సువర్ణముగామారును అని భావము. ఏక గుణపారదముచే చేయబడిన రసగుటిక ఏకసంకలికాబద్ధ రసగుటిక యనబడును. 8

టీ. త్రిగుణపారదముతో చేయబడినది రెండవ సంకలికయనబడును. ఆరురెట్లు పారదముతో చేయబడినది మూడవ సంకలికయనబడును. 9

టీ. పదిరెట్లు పారదముతో చేయబడినది నాల్గవ సంకలికయనియు, 15 రెట్లు రసముతో చేయబడినది అయిదవ సంకలికయనియు 10

టీ. 21రెట్లు రసముతో జేయబడినది ఆరవ సంకలికయనియు, 28 రెట్లు రసముతో చేయబడినది ఏడవ సంకలికయనియు. 11

టీ. 36 రెట్లురసముతో జేయబడినది యెనిమిదవ సంకలికయనియు- 45 రెట్లు రసముతో జేయబడినది తొమ్మిదవ సంకలికయనియు. 12

టీ. 55 రెట్లు రసముతో జేయబడినది పదవ సంకలికయనియు అనబడును. ఈ తీరున క్రమవృద్ధిగా పది సంకలీబంధనములు చెప్పబడినవి 13

టీ. ప్రథమసంకలికా బద్ధరసము దశవేదియగును. రెండవ సంకలిక శతవేధియు, మూడవది సహస్రవేధియు, నాల్గవది దశసహస్రవేధియు 14

టీ. అయిదవది లక్షవేధియు, ఆరవది దశలక్షవేధియు, ఏడవది కోటివేధియు యెనిమిదవది దశకోటివేధియు. 15

టీ. తొమ్మిదవది ధూమవేధియు, పదవది శబ్దవేధియునగును. ప్రతి సంకలమందున్నూ పదేసిరెట్లు ఉత్తరోత్తరముగా వేధశక్తి పెరుగుచుండును. 16

టీ. పది సంకలికలతో బద్ధమగు రసము శబ్దవేధియై మహారసమనబడును. ఇది లోహమును యెట్లు వేధజేయునో శరీరమునుగూడ యట్లే అనగా అట్టి శక్తితోనే వేధచేయును. సందియము లేదు 17

టీ. తామ్రాది ధాతువులను యే ప్రమాణములో వేధించునో శరీరమునుగూడ అదే ప్రమాణములో వేధించును. ఇట్టి పారశంతమైన రసములో అనగా వజ్రసిద్ధ రసములో బంగారుపాళ్ళను గలిపి దివ్యగుటికలను తయారుచేయవలెను 18

రేగుగింజంత యాకృతిలో రసగుటికలను జేయువలెను. యథాశాస్త్రముగా కాళీదేవిని భైరవుని బూజించవలెను. 19

గుటికాబద్ధ రసధారణఫలము.

శ్లో॥ పూజయిత్వాచ విధినా సిద్ధచక్రం విశేషత:
బదరాస్థి ప్రమాణేచ గుటికాయా కృతాపురా 20

వక్త్రమధ్యేతు తాంక్షిప్త్వా గుటికాందివ్యరూపిణీం
యత్ప్రమాణేన బద్ధాసా శతాద్యాశ్చ వేధికా 21

తత్ఫలం తత్ప్రమాణేన శృణుష్వ కథయామి తే
శతవేధేన యాబద్ధా రసేన గుటికా కృతా 22

మాసమేకంతు వక్త్రస్థా జీవేచ్చైవ యుగావధి
అథ సహస్రవేధేన బద్ధాయా గుటికా శుభా 23

ద్వామాసాసాతు వక్త్రస్థా జీవేచ్చంద్రార్క తారకం
దశసాహస్ర వేధేన బద్ధాతు గుటికా యది 24

శక్రతుల్యంతు చాయుష్యం త్రిభిర్మాసైస్తు జాయతే
లక్షవేధేన యాబద్ధా గుటికాతు మహారసాత్ 25

షణ్మాసం సాతు వక్త్రస్థా నాశం ప్రమదత్వమాప్నుయాత్
ఇంద్రతుల్యోథ వేతోఽపి వజ్రస్యైవ ప్రభావతః 26

శ్లో. దశకోటి ప్రవేధేన గుటికా దివ్యరూపిణీ
సప్తమాసంతు వక్త్రస్థా ఐశ్వర్యం పదమాప్నుయాత్ 27

ధూమావలోక బద్ధాయా గుటికా వజ్రసూతకే
అష్టమాసంతు వక్త్రస్థా ఈశానపదం లభేత్ 28

శబ్దవేధేనయాబద్ధా గుటికా శివరూపిణీ
నవమాసంతు వక్త్రస్థా సభవేద్వ్యాపకో నరః
కర్తాహర్తాస్వయంభోక్తా శాపానుగ్రహకారకః 29

టీ. సిద్ధయంత్రమును అనగా రససిద్ధుల సమూహమును యథావిధిగా పూజించి పూర్వమందుచేసిన కేసు గింజ ప్రమాణముగల గుటికను 20

టీ. ముఖమునందు (నోటియందు) బెట్టుకొనవలెను. మరియు శతవేధి లగాయితు శబ్దవేధవరకునుండెడి ప్రమాణములయందు (హెచ్చింపులలో) ప్రత్యేకంబిఫలములను చెప్పెదవినుము. శత వేధచేయునట్లు చేయబడిన రసగుటిక 22

టీ. మాసకాలము ముఖమున ధరింపబడినచో యుగప్రమాణ జీయుష్యము నిచ్చును. సహస్రవేధ చేయుగల రసగుటికను 23

టీ. రెండు మాసములు ముఖమున ధరించినచో అట్టివాడు ఆ చంద్రార్కము జీవించును. దశ సహస్రవేధి రసగుటికను 4

టీ. మూడు మాసములు ముఖమున ధరించినచో ఇంద్రాయుష్యమునిచ్చును. లక్ష వేధి రసగుటికను 25

టీ. ఆరుమాసములు నోట ధరించినచో సాక్షాత్తు రుద్రుడగును. అనగా రుద్రునకున్న మహిమలు గలవాడగును. ఇదంతయు ఆ గుటికయందు జీర్ణమైన వజ్రము యొక్క ప్రభావమేయని యెరుంగుము 26

టీ. దశకోటి వేధి రసగుటికను యేడు మాసములు నోటనుంచుకొనిన ఈశ్వర పదమునుబొందును అనగా ఈశ్వరుడగునని భావము. 27

టీ. వజ్రజారితరసముతో ధూమవేధి గుటికనుజేసి యెనిమిది మాసములు నోట ధరించినచో యిదియునుగూడ ఈశ్వరత్వము నిచ్చును. 28

టీ. శబ్దవేధి గుటిక సాక్షాత్తు శివస్వరూపముగలది. అద్దానిని తొమ్మిది మాసములు నోట ధరించిన మనుజుడు బ్రహ్మాండమంతయు వ్యాపించెడి శక్తిగల వాడగును.మరియుసృష్టికర్తయు సంహర్తయు సర్వము ననుభవించువాడును యొకనిని శపించుటకుగాని అనుగ్రహించుటకుగాని సమర్థుడును అగును. 29

వజ్రాంగసుందరీ గుటిక

శ్లో॥ సమాంశభక్షణం హేమ. శుద్ధసూతేన కారయేత్ 30

మృతవజ్రంషోడశాంశంద్విపదీరసేన మర్దయేత్
వ్యోమవల్లీ రసం క్రాంత టంకణాలం సుచూర్ణితం 31

దద్యాత్తద్దష్టమాంశేన మర్దయేచ్చ పునః పునః
నష్టపిష్టంచ శుష్కంచ అంధ్రయిత్వాతు ధామయేత్ 32

టీ. బంగారమును శుద్ధపారదమందు సమభాగముగా చారణచేసి॥30॥ దానికి పదియారవవంతు వజ్రభస్మమగలిపి భూమండలి రసముతో మర్దించి పిదప ఆకాశవల్లి రసముతో మర్దింపబడి చూర్ణము చేయబడిన వైక్రాంతము వెలిగారము తాళకము అనువాటి చూర్ణమును ॥31॥ పై ముద్దకు యెనిమిదవవంతు చేర్చి బాగుగా మర్దించి నష్టపిష్టియైనపిదప అనగా ఆయుకలిపిన పాదరసము మెరుపలగునవి కనబడకుండా పిష్టి (ముద్ద) యైనపిదప యెండించి మూసలో బెట్టి చీలచేసి కొలిమిలో బెట్టి యూదినచో 32

శ్లో. ఖోటంతు భవతి శ్రేష్ఠం శతవేధీ మహారసః
దశసంకలికాబద్ధో దశగుణం వేధోవర్ధతే 33

టీ. శ్రేష్ఠమైనఖోటమగును. అయ్యది శతవేధిరసమగును. దానిని క్రమముగా సంకలికాబంధ విధానముగా పదిసార్లు సంస్కరించినచో ప్రతి సంకలియందున్ను దశగుణోత్తరముగా దానియందలి వేధశక్తి పెరుగుచుండును. 33

శ్లో. పూర్వోక్త ఫలదః ప్రోక్తః సూతకో నాత్రసంశయః
వంగసీసక శుల్బాభ్ర హేమతార సమన్వితః 34

టీ. పూర్వమందు చెప్పినతీరున ఫలములనిచ్చును; సందియములేదు. తగరము, సీసము, రాగి, బంగారము, వెండి 34

శ్లో. వజ్రాయసాదిభి ర్యుక్తః క్రియతే పారదోరసః
సర్వాం స్తానేకతఃకృత్వా మూషాధ్యస్థితాన్ధమేత్ 35

టీ. వజ్రాయసము అనగా ఉక్కు యీ మొదలగువాటిని రసముతో కలిపి ఏకము చేసి మూసలో పెట్టి గాలివిలో యూదవలెను. 35

శ్లో. గుటికా జాయతే దివ్యానామ్నా వజ్రాంగసుందరీ
ముఖస్థా సిద్ధి దాప్రోక్తా జరామృత్యు వినాశనీ 36

టీ. దివ్యమైన గుటికయగును. దీనిని వజ్రాంగసుందర గుటికయందురు. దీనిని ముఖమందు ధారణచేసినచో సిద్ధులనిచ్చును. జరామృత్యువులను బోగొట్టును. 36

శ్లో. సంగ్రామే విజయీ వీరో వజ్రదేహో మహానలః
సర్వలోక ప్రియో నిత్యం నారీణాంసు భగస్తథా 37
గుటికేయం మయాఖ్యాతా యథోక్తా పూర్వసూరిభిః

టీ. యీ గుటికనుధరించినవాడు యుద్ధములో దిగ్విజయమునొందును. మహావీరుడగును. వజ్రకాయుడగును, గొప్ప జఠరాగ్నిగలవాడగును, సర్వలోకమునకు ప్రియుడగును, స్త్రీలకు నిత్యము ప్రియుడుగానుండును. 37

ఈ గుటికను పూర్వులు చెప్పినరీతిగా చెప్పితిని.

అమరసుందరీగుటిక (జరామృత్యుహరము]

శ్లో. అకసతరు విమానా సూతకం త్రినిఘ్నం మృతపరమథ హే-
హేమ షోడశాంశం ప్రయుక్తం। యుగపదిరవికల్యాత్తో
ఘృష్టం విపక్వం గుటికమమరనామ్నా సుందరీ
స్యాన్నచిత్రం॥ 38

మాసమేకంతు వక్త్రస్థా గుటికా దివ్యరూపిణీ।
సర్వసిద్ధి ప్రదా ప్రోక్తా జరామృత్యు వినాశనీ॥ 39

సంగ్రామే విజయీ వీరో జాయతే నాత్రసంశయః।
గుటికేయం మయాఖ్యాతా నామ్నాహ్యమరసుందరీ॥ 40

టీ. అ- క- పు- అనేడి ద్రవ్యములను ద్విగుణోత్తరముగా గ్రహించి అందు బద్ధపాదరసమును గలిపి బాగుగా మృతమైన హేమభస్మను పదియారవంతు జేర్చి, భూమండలి- పారిష్టులిసుగును అనేడి ఓషధుల రసములో మర్దించి మూసలో పక్వముచేసినచో అమరసుందరియనెడి గుటిక తయారగును. 38

టీ. దీనిని మాసకాలము ముఖమందుంచుకొనినచో సర్వసిద్ధులనిచ్చును, జరామృత్యువులను హరించును. 39

టీ. మహావీరుడై యుద్ధములో జయమునందును, సందియము లేదు. అమరసుందరియనే పేరుతో ఈ గుటికను చెప్పితిని. 40

[ప్రకారాంతరముగా అమరసుందరీ గుటిక

అకసతరువిమానాసురవింశద్విఘ్న వింశస్యాత్।
గుంజాభిః కృతబంధాగుటికాహ్యమరసుందరీ నామ్నా॥ 41

వజ్రస్థాబహ్మస్థాలం విజయతివిశ్వే (విశ్వం) సపందేహః।
ఆస్యస్థితేకంమాసం వలీపలితనాశనంకురుతే 42

టీ. పై చెప్పబడిన ద్రవ్యములను గుణోత్తరముగా అనగా 20- 33- 40 పంతులచొప్పున గ్రహించి (ఇత్యాది ప్రకారాంతరముగాన పైనజెప్పిన అమరసుందరీ గుటికయందువలెనే రసమును- బంగారు భస్మను చేర్చవలయును. మరియు, భాగములు చెప్పుటలో తరువిమానా అనగా గుణవృద్ధియని చెప్పుటచే మూలములో 33- 20- 40 అని చెప్పినను 20- 33- 40 అనియే గ్రహించవలెను) గురివెందరసములతో (ఇచట బహువచనముండుటచే బహువారము భావనజేసి పుటంబిడవలెనని భావము) పుటంబిడిన అమరసుందరీ యనెడి గుటిక తయారగును. 41

టీ. దీనిని స్థిరకాలము ముఖమునందుంచుకొనినచో అట్టివాడు జగత్తును జయించును సందియములేదు. దీనిని ముఖమునందు మాసకాలముంచుకొనిన వళీ పలితములు నశించును. 42

అదృశ్యకరగుటిక (అదృశ్యకరం)

చాషభార్గభకోష్ఠియాకాఖంజరీటవటూదినాం।
హృదయం నేత్రయుగ్మంచ ఏకీకృత్యారసంనభ॥ 43

ఖల్వేసంమర్దయిత్వాతుత్రిలోహేన చవేష్టయేత్
కంఠేబద్ధ్వాతథాదృశ్యో యోజనానాం శతంవ్రజేత్॥ 44

టీ. పాలపిట్ట - భా అనగా భాసటమను మత్స్యవిశేషము- యెద్దు- సుడిగాలి- కాటుకపిట్ట - వటహస్ అనెడి పక్షివిశేషము - వీటియొక్క గుండెకాయలు నేత్రములు- బద్ధరసము ఏకీభవించుము. 43

టీ. వీటిని ఖల్వములో మర్దించి గుటికజేసి బంగారము- వెండి- రాగి అనెడి మూడు ధాతువులను కలిపి కరిగించిచేసిన రేకునకుట్టి కంఠమందు కట్టుకొనినచో అట్టివాడు అదృశ్యుడై నూరుయోజనములు ప్రయాణము చేయగలడు. 44

అభ్రకాదిగుటిక (దీర్ఘాయుష్కరము)

శ్లో. శుల్బం వ్యోమ రజశ్చజాంబు కనకం చన్ద్రం రవిం తాండవం
కాంతం తీక్ష్ణసురాయసమ్మృతదృఢంస్త్వాత్వం కృత్వాంతత్సమం
వక్త్రస్థం రసగోళకం రతికరం సర్వార్తి సంఘాపహం
వర్షైకేన నిహంతిదోష నిచయం కల్పాయుషో జాయతే 45

టీ. రాగి 2భా,-అభ్రకము-శ్వేతమైన బంగారము-వెండి-కాంతశ్మము (సత్తు)-కాంతం 2భా. - ఉక్కు-బద్ధమై భస్మమైన పాదరసముపై వానికి సమము అనగా 9 భాగములు వీనితో జేయబడిన గుటిక ముఖమందుధరించినచో రతిప్రీతినిగల్గించును-సర్వరోగములను హరించును-వక వత్సరకాలము ధరించినచో సమస్త దోషములను హరించి కల్పాయుష్మంతునిగా జేయును. 45

హేమబద్ధగుటిక (సర్వసిద్ధిప్రదము)

శ్లో. పూర్వం శుద్ధరసం గ్రాహ్య షోడశాంశం హేమయోజితం
మృతవజ్రం షోడశాంశం నభస్సత్వం ప్రయోజయేత్ 46

క్షీర కంచుకి తోయేన సురదాలీ రసేనచ
విధినామర్దయిత్వాతు సప్తపిష్టం చకారయేత్ 47

కాంతస్య చూర్ణం తృటిందత్వా అంధమూషాగతం ధమేత్
గుటికా జాయతే దివ్యా వక్త్రస్థా సర్వసిద్ధిదా 48

టీ. శుద్ధరసమును గ్రహించి వాల్లదవంతు బంగారం కలిపి 16వ వంతు వజ్రభస్మ 16వ వంతు అభ్రకసత్వము చేర్చి 46

కంచుకికందము-దేవదాలి - వీటిరసములతో వేరువేరుగా సప్తపిష్టియగు వరకు బాగుగా మర్ధించి 47

టీ. దానియందు కొద్దిగా దాని కాంతమును చేర్చి అంధమూషలో బెట్టి కొల్మిలో యూదినచో గుటికయగును. దానిని నోటధరించినచో సర్వసిద్ధుల నిచ్చును. 48

వ్యోమగుటిక (శస్త్ర స్తంభకరం)

శ్లో. శూలినం శక్తిసంయుక్తం రత్నాదిగుణభూషితం
వక్త్రస్థంచ కరస్థంచ సర్వాయుధ నివారణం 49

టీ. పాదరసమును అభ్రకము మొ॥ శక్తిగణమును వజ్రాది రత్నములనుగూడ శక్తింపజేసి గుటికగాజేసి నోటియందుగాని చేతియందుగాని ధరించినచో సర్వశస్త్రములను వారించును. అనగా శస్త్రములవల్ల శరీరము ఛేదింపబడదు అని భావము. 49

మాక్షికబద్ధ గుటిక (పలిత హరము)

శ్లో. వ్యోమ మాక్షిక సత్వంచ తారం తామ్రం సురాయసం
సూతకేన సమాయుక్తం రత్నాది గుణభూషితం 50

గుటీబద్ధావరారోహే మధురత్రయ సంయుతా
వక్త్రస్థా నాశయేత్సాక్షాత్ ఫలితం నాత్రసంశయః 51

టీ. అభ్రకసత్వము - మాక్షికసత్వము - వెండి - రాగి - కాంతము - వజ్రాదిరత్నములు - వీటిని పారదమందు జారణచేసి. 50

గుటికగాజేసి మధురత్రయము (తేనె - పంచదార - నెయ్యి) వీటితో కలిపి ముఖమందు ధరించినచో పలితమును హరించును. 51

వ్యాఘ్రీగుటిక (సర్వసిద్ధికరం)

శ్లో. శివశక్తి సమాయుక్తం రత్నాన్వితగోనసః
హేమతారస్తథాభానః సమభాగాని కారయేత్ 52

శ్లో. స్త్రీరజో వ్యాఘ్రీకందస్థం పట్టసూత్రేణ వేష్టయేత్
సిద్ధకేన పునర్వేష్ట్య గుహ్యస్థానే నిధాపయేత్ 53

రమేరాజ కులేద్యూతే దివ్యకామేజయో భవేత్

టీ. రసమునకు అభ్రకసత్వమును జీర్ణముజేసి అందు వజ్రాదిరత్నములు-తెల్లవైక్రాంతము-బంగారం-వెండి-రాగి-వీటిని జీర్ణింపజేసి 52

దానికి స్త్రీ రజస్సునుజేర్చి వ్యాఘ్రీకంద గర్భమున ఉంచి దానికి పట్టు దారమునుజుట్టి దానిని కరగించిన మైనంలోముంచి పైకితీసి చల్లారనిచ్చిన తరువాత దానిని గుహ్యస్థానములో ధరించినచో, యుద్ధము - రాజకాలము - వాదము - యామమాత్ర సంభోగకాలము వీటియందు జయమునందును. 53

వజ్రబద్ధగుటిక (సర్వసిద్ధికరం)

శ్లో. సుబద్ధం సూతకం చైవ వజ్రమభ్రకమేవచ 54

హేమ తారం తథాశుల్బం సమభాగాని కారయేత్
విధివత్ గుటికా హ్యేషా వక్త్రస్థా సర్వసిద్ధిదా 55

టీ. బద్ధపాదరసము-వజ్రము-అభ్రకము 54

బంగారము-వెండి-రాగి-వీటిని సమభాగములుగా గ్రహించి విధిప్రకారముగా గుటికనుజేసి నోటధరించినచో సర్వసిద్ధులనిచ్చును. 55

వైక్రాంతగుటిక (జరామరణహరం)

శ్లో. వైక్రాంతం చాభ్రకం కాంతంతు సస్యకంతు సురాయసం
విభీతకాది సంభూతం తారంహేమ సమాంభవేత్ 56

సమావర్త్య తతస్సూతే యోజయేత్ పాదయోగతః
కుమారీరసే సంప్లుష్టాకృతైషా గుటికాశుభా 57
జరామృత్యుహారీచైషా వక్త్రస్థా నాత్ర సంశయః

టీ. వైక్రాంతము - అభ్రకము - కాంతము - మైలతుత్తము-ద్రావకకాంతము-తావికాయ మొదలగువానితో శుద్ధిచేయబడిన కాంతము-వీటి సత్వములు-బంగారము వీటిని సమభాగములుగా గ్రహించి 56

మూసలో కరిగించి దానికి రాలుగురెట్లు బద్ధరసమును గలిపి కలబంద రసములో నూరి, గుటికజేసి నోటధరించిన జరామృత్యువులను హరించును. 57

వైక్రాంతగుటిక (జరామృత్యుహారం-వేధకరం)

శ్లో: రక్తవైక్రాంత సత్వంతు సమహేమ్నాచగాలయేత్ 58
సమరేతు జారయేత్సూతె సారయిత్వా సమేనచ
సహస్రాంశేన లోహాని విధ్యతేనాత్ర సంశయః 59
వైక్రాంతగుటికా హ్యేషా వక్త్రస్థా సర్వసిద్ధిదా

టీ. రక్తవైక్రాంత సత్వమును బంగారములో సమంగాకలిపి కరిగి 58
దానిని పాదరసములో సమజారణజేసి పిదప సమముగా సారణజేసినచో అయ్యది సహస్రవేధియగును. సందియము లేదు. 59
టీ. ఈ వైక్రాంత గుటికను నోటనుంచుకొనిన సర్వసిద్ధులనిచ్చును.

వైక్రాంతగుటిక (వేధకరం-దివ్యదేహకరం)

శ్లో: పునరన్యత్ప్రవక్ష్యామి ప్రయోగం భువిదుర్లభం 60
చూర్ణయిత్వాతు వైక్రాంతం దుగ్ధమధ్వాజ్యసంయుతం
ఈషట్టంకణ సంయుక్తం అంధమూషాగతం ధమేత్ 61
తత్సర్వం సమాంశసూతే మర్ధయిత్వా విచక్షణః
గుటికాం తుతతో బద్ధ్వా ముఖమధ్యేచధారయేత్ 62
శ్లో. జాయతే దివ్యదేహస్తు మాసమాత్రంచధారణాత్
రసబంధంచ కురుతే ఇంద్రగోప సన్నిభం 63
సహస్రవేధీచ భవేత్ సర్వలోహానివిధ్యతి

టీ. ఇంకొక దుర్లభమగు ప్రయోగమును జెప్పుచున్నాను. 60
వైక్రాంతమును పొడిజేసి పాలు- తేనె - నెయ్యి - వీనితో కలిపి కొద్దిగా వెలిగారము చేర్చి అంధమూషలో బెట్టి యూదవలెను. 61

పిదప దానికి సమం బద్ధరసమును గలిపి మర్దించి యథావిధిగా గుటి
చేసి ముఖమున మాసకాలము ధరించినచో 62

దివ్యదేహముగలవాడగును. ఈ గుటిక ఇంద్రగోప పురుగువలె ఎర్రగ
నుండును. పాదరసమును బంధించును.

సహస్రవేధియగును. సర్వలోహములను వేధించును.

వైక్రాంత గుటిక

శ్లో. సత్వం వైక్రాంతక స్యైవ రసేనచ సమాయుతం 64
జారితం సమహేమ్నాచ శిలాభాండే నిధాపయేత్
మాసమాత్రోషితో భూత్వా తతో వక్త్రేచ ధారయేత్ 65
తమాదాయరసం దివ్యం దివ్యదేహధరో భవేత్

టీ. వైక్రాంత సత్వమును పాదరసములో గలిపి జారణజేసి పిదప బంగార
ముగూడ సమంగా జారణచేసి రాతికుండలో పెట్టి (పాతిపెట్టి) మాసా
మందు దీసి నోటధరించవలెను. దివ్యదేహముగలవాడగును. 64,65

చపలబద్ధ రసం (దేహ-లోహ-వేధకరం)

శ్లో. శ్వేతాః కృష్ణాః రక్తపీతాః చపలాః స్యుశ్చతుర్విధాః 6
క్రమయోగేన చైతేషాం రసబంధస్తుజాయతే
లాంగలీ కరవీరంచ చిత్రకం గిరికర్ణికా 67

శ్రీ. స్తన్యాం టంక సౌవీరం మూషాలేపంతు కారయేత్
చపలాత్ ద్విగుణం సూతం సూతాత్ ద్విగుణ కాంచనం
నష్టపిష్టంతు తంకృత్వా అంధమూషాగతం ధమేత్
తత్రస్థంచ రసేంద్రంతు ఖోటం భవతి శోభనం 69

నాగం శతాంశతో విద్ధం గుంజావర్ణంతు జాయతే
తేన నాగశతాంశేన విద్ధంశుల్బారుణం భవేత్ 70

తేన శుల్బ శతాంశేన తారం విద్ధంచ కాంచనం
యథాలోహే తథాదేహే నాన్యథాజాయతే క్వచిత్ 71

టీ. చపలము- తెలుపు-నలుపు-ఎరుపు-పసుపు-అనెడి రంగులచే నాల్గు జాతులుగానుండును. 66

వీటి క్రమయోగముచే, అనగా చారణ జారణాది క్రియలచే రసము బద్ధమగును. పొత్తిదుంప-గన్నేరు-చిత్రమూలము-దింటెన 67

చనుబాలు-వెలియారము-పులికడుగు-వీటికల్కము నా మూసకు లేపంజేసి అట్టిమూసలో చపలము 1భా, పాదరసము 2భా, బంగారం 4భా. 68

వీటిని నష్టపిష్టియగునట్లు మర్దించి గుటికజేసి పెట్టి ఆమూసను నీలజేసి కొలిమిలో యూదినచో అందు రసము చక్కని ఖోటమగును. 69

దానిలో నూరురెట్లు సీసమును వేధించినచో ఆసీసము గురివెందపూస రంగుగలదగును. అట్టిసీసములో నూరురెట్లు రాగిని వేధించినచో ఆరాగి అరుణవర్ణంగలదగును. 70

అట్టిరాగిలో నూరురెట్లు వెండిని వేధించినచో ఆవెండి బంగారమగును, వెండిని యీరాగి యెట్లువేధించెనో యట్లే దేహమునగూడ వేధించును అనగా దివ్య శరీరమును జేయునని భావము. వేరువిధము కాజాలదు. 71

ఖోటబద్ధరసము (వేధకరం)

శ్లో. చపలస్యచ షడ్భాగాః తారస్య సప్త కీర్తితాః
అష్టాభాగాని హేమస్య సూతస్య నవదాపయేత్ 72

త్రింశద్భాగాః స్యు రేవైతే కర్తవ్యాశ్చ విచక్షణైః
చిత్రకం కంపీరంచ లాంగలీ గృహావిష్టకం 73

బీజపూర రసైర్మర్ద్య మూషాలేపం తు కారయేత్
అంధమూషాం ధమేత్తంతు ఖోటం భవతి శోభనం 74

తేనఖోట శతాంశేన నాగం విద్ధారుణం భవేత్
తేన నాగేనశుల్బంతు విద్ధం గుంజారుణం భవేత్ 75

తేన శుల్బేన తారంతు హేమం భవతి శోభనం
ఏతత్ఫల విధానేన బంధమాయాతి సూతకం 76

టీ. చపలము 6భా, వెండి 7భా, బంగారము 8భా, పాదరసం 9భా. 72

ఇవన్నియూ మొత్తము 30 భాగములగును. చిత్రమూలము - గన్నేరు - పొత్తిదుంప - కరిధూపము. 73

వీటిని మాదీఫలరసంతో నూరి కల్కంచేసి దానితో మూషకు లోన లేపముజేసి అట్టిమూషలో పైనజెప్పిన 30 భాగములనుబెట్టి మూతమూసి చీలకేసి కొలిమిలోబెట్టి యూదినచో మనోహరమైన ఖోటమగును. 74

దీనిని కరిగించిన సీసములో నూరవవంతు వేసినచో ఆసీసమంతయు యెఱ్రగానగును. అట్టిసీసముతో రాగిని వేధించినయడల రాగి గురివెందపూసవలె యెఱ్రనగును. 75

అట్టిరాగితో వెండిని వేధించినచో అది బంగారమగును. ఇట్లుచేయుటకు ఫలవిధానమందురు. ఇట్టి ఫలవిధానముచేత పాదరసము బద్ధమగును. 76

ఖోటబద్ధరసము

శ్లో: ద్రవ్యై ర్మహారసైర్యుక్తో బధ్యతే సూతకోవరః
ఖోటంతు చూర్ణ వేధంతు జాయతే నాత్ర సంశయః 77

యథాలాభౌషధీసృష్టం సబీజం సూతబంధనా
మహారస సమాయుక్తం ఔషధీ ద్రవ్యసంయుతం 78

హేమాభ్రతార తామ్రంచ కాంతం తీక్ష్ణంత్రపుః అహిః
వైక్రాంత విమలా శైలమాక్షీకం చపలస్తథా 79

రసశ్చ రసకశ్చైవ స్రోతోంజనం తథాష్టమం
దివ్యౌషధీ సమాయుక్తం ద్రవ్యైః స్థావర జంగమైః 80

సమ్యగ్గురు ప్రసాదేన సిద్ధి చక్ర ప్రసాదతః
క్రమం జ్ఞాత్వా ప్రయత్నేన బధ్యతే నాత్ర సంశయః 81

టీ. చెప్పబోవు ద్రవ్యములతోను మహారసములతోను పాదరసము బద్ధ మగును. ఇట్లు బద్ధమైన రసమును ఖోటబద్ధరసమందురు. దీనిని చూర్ణించి ఆ చూర్ణ ములో వేధచేయుదురు. 77

చేయువిధానమెట్లన:- యథాలాభముగా దొరికిన ఓషధులతో నారబడిన సబీజపారదను అనగా బీజ జీర్ణమైన పాదరసమును మహారసములతో గలిపి ఔషధీ ద్రవ్యములతో జేర్చి 78

బంగారు - అభ్రకము - వెండి - రాగి - కాంతము - ఉక్కు - తగరము-సీసము- వైక్రాంతము - విమలము - శిలాజతు - మాక్షికము - చపలము 79

రసము - రసకము అనగా ఖర్పర - స్రోతోంజనము-వీటిని దివ్యౌషధులతో జేర్చి ద్రావక కాంతం మొదలగు స్థావర ద్రవ్యములతోను - బలివస మొదలగు జంగమ ద్రవ్యములతోనుగూడా చేర్చి 80

గురుకటాక్షముతోను రససిద్ధుల అనుగ్రహముతోను క్రమము నెరిగి యత్న పూర్వకముగా (క్రియను జరిపినచో అనుమాట అధ్యాహారము) పారదము బద్ధమగును. 81

రస బంధనము

శ్లో. చాండాలీరాక్షసీ చాథకుండ గోళోద్భ వైరజైః
బీజం సూతంచ వైక్రాంతం మర్దయేత్ ప్రహర ద్వయం 82
శుష్కంతు గోళకం కృత్వా అంధమూషాయాం నిధాపయేత్
ఛాయా శుష్కంతతః కృత్వా పుటేత్ కర్ష తుషాగ్నినా 83

అంధమూషా గతం ధ్మాతం ఖోటం భవతి శోభనం
రుదంతీ ఉచ్చటా వీరాశం (శ్రృం) గీఛాయాచ కర్తరీ 84

రక్తస్నుహీ క్షీరమోటే పుష్పకాశీ తథాష్టమీ
నాగపర్ణీ చ బోకాసా తథా వైశక్తుకం విషం 85

చతుష్షష్ఠికారము

వనరాజా వనా చైవ శ్రధా వాయస కండకం
సీతం చిత్రిం తథా రక్తం నాయికం దశమస్తథా
ఏభిస్తు స్పర్శమాత్రేణ క్షణాత్ స్యాత్ బద్ధ సూతకః

టీ. మహోదధి అధ్యాయం 22 శ్లో. పే. ఇ. ట కొద్దిమార్పుతో వ్రాయబడెను.

చాండాలీ అనెడి దివ్యౌషధి తులసి - యెఱ్ఱదేవకాంచనము - దొండతీగ [illegible]
వీటి రజస్సులతో అనగా రసములతో (ఇచట రజశబ్దము అకారాంతముగా [illegible]
గింపబడెను. ఇది రసవాచకము) స్వర్ణబీజము-పారదము-వైక్రాంతము-వీటిని [illegible] 82
యామములు మర్దించి

గోళీగాజేసి నీడను గొంటుచి అంధమూసలో బెట్టి యెరుపెడకలపొడి - ఉమ్మెత్త-
వీటితో మోశాగుగా పుటంబిడవలెను.

పిదప దానిని వేరొక అంధమూసలో బెట్టి క్రిందజెప్పెడి ఔషధులను య[illegible]
లాభంగా గలిపి కొలిమిలో యామదినచో చక్కని ఖోటమగును. రుదంతి (అ[illegible]
శవగ్-ఉచ్చటా దివ్యౌషధి) - ఉత్తరుబుద్దను - శృంగివిషముతో తుల్యమగు వి[illegible]
విశేషము-కర్తరీసుము నెడి స్థావర విషము (ఇదియ్వర్క్స్వారము)

యెఱ్ఱజెముడు అనెడి జెముడుభేదము - చిన్నముత్తర పులగమువంటి దివ[illegible] 85
షధి - రెల్లుభేదము - నాగలతి - బొంకాసా = సర్పుకవిషము

ఆరెచెట్టు - ఉత్తరవాయసకండకము అనగా వాయసతుండకము అనగా [illegible]
తుండీలత - పచ్చపువ్వుల చిత్రమూలము-యెఱ్ఱపువ్వుల చిత్రమూలము-నాయిక అ[illegible]
ఔషధి-వీటి సంబంధవశముచే పారదము క్షణమాత్రమున బద్ధమగును.

ఖోటబద్ధరసము

టీ. దేవదాళీ తథా తుంబీ కంకోటీ కారవేల్లికా
జలచిరంటికా బీజం మహాకాళీ స్వయంవరా
శణోత్థ పేటుకా బీజా గోజిహ్వా చపటోలికా
కాక జంఘాచ బిల్వాంచ ఔషధ్యః పంచ వింశతిః
ఏకైక మాషకం బీజం నాగ సేంద్ర సప్తైనం 8[illegible]

చాండాలీ రాక్షసీ పుష్పై రథ మధ్వాజ్యటంకణైః
మహా రసానా మేకంవా అథవా అభ్రకం దదేత్ 90

నాగవంగ సమం సూతే హేమతారం తథా పినా
సత్వ ద్రుతో్యథ వా దత్వా మర్దయేత్ప్రహరత్రయం 91

ఛాయా శుష్కం తతః కృత్వా తుచరణ్యాగ్ని నాపుటేత్
తతో అంధగతం ధ్మాతం ఖోటం భవతి శోభనం 92

టీ. దావదహంగి - చెలితిక్రస - గొడ్డుఆగాకర - అడవికాకర 87

జపీచి అనెడి ఓషధివిశేషము - నేపాళములు - అవగూడతీగ - స్వయంవా యనెడి ఓషధి-జంకణివిత్తులు-కొండగోగువిత్తులు-యెఱ్ఱనాలంకచెట్టు-చేమపొట్ల 88

కాకజంఘు-మాకేదు-25 దివ్యౌషధులు-అనెడి యీ ఓషధులలో యేయొక్క-టైనను పాదరసమును మారణజేయగలదు. 89

మరియు; చాండాలి అనెడి దివ్యౌషధి-తులసిపువ్వులు - తేనె - నెయ్యి - వెలిగారం-మహారసములలో యేదైనా యొకదానినిగాని లేక అభ్రకమునుగానిజేర్చి 90

పిదప సీసము - తగరము - వీటికి తుల్యముగా బంగారము - వెండినిగాని లేక మాక్షికసత్వాదులనుగాని లేక స్వర్ణద్రుతి మొదలగువాటినిగాని పాదరసమునకు జేర్చి మొత్తమునంతను మూడుయామములు మర్దించవలెను. 91

దానిని నీడ నెండించి యెరుపిడకలపొడి - ఊక - పిటె నిప్పులో పుటమిడి పిదప దానిని అంధమూషలో దివ్యౌషధులతోగూడ కలిపిపెట్టి కొలిమిలో యూదినచో చక్కని ఖోటమగును. 92

ఖోట బద్ధరసము

శ్లో. రంభా పిణ్యాస్నుహీ క్షీరం కంచుకీచ విదారికా
దీనారీ చైవ గోరంభా ఖరానాక్షీ కాకమాచికా 93

ఏభిస్తు మర్దిత స్సూతైః పునర్జన్మన విద్యతే

టీ. అరటి - కూతురుబుడమ - జెముడుపాలు-కంచుకికందము - నేలగుమ్మడు-పిల్లడుగుచెట్టు-అరటిభేదము - సోమలత - కాచిచెట్టు - ఈ ఓషధులతో మర్దింపబడిన పాదరసమునకు పునర్జన్మ లేదు. అనగా నిరుద్ధమగు భస్మయగునని భావము. 93

ఖోటబద్ధరసము

శ్లో. చక్రాంకా విష్ణుక్రాంతా చ బలాచ తులసీ తథా 94
మహా సోమాహివల్లీచ తథా సూర్య ప్రవర్తకః
ఏభిస్తు మర్దిత సూతః పునర్జన్మ నవిద్యతే 95

టీ. సుదర్శనాలత - విష్ణుక్రాంతము - ముత్తవపులగము - తులసి 94

మహాసోమ మనెడి సోమలతాభేదము - నాగవల్లి - పొద్దుతిరుగుడు - అనెడి ఈ ఓషధులతో మర్దింపబడిన పాదరసము తిరుగా జన్మలేకుండా మారణమై భస్మయగును 95

ఖోటబద్ధరసము

శ్లో. స్నుహీ క్షీరంచ కాంజీరం కంచుకీచ రసస్తథా
కనక బీజేచ లాంగల్యా వారుణీ విషముష్టికా 96
పలాశ మూల నిర్యాసే పేషయే త్సూతకం బుధః
హేమ్న సమే సమం సూతం పిష్టికాంకార యేద్బుధః 97
మహారసాత్ పిష్టికార్థే మర్దయే దౌషధీరసైః
ప్రహరత్రయం మర్దయిత్వా గోలకంకారయేద్బుధః 98
పీఠికాం(పిష్టికాం) బంధయిత్వాతు గంధతైలే విపాచయేత్
అంధమూషం పుటం దత్వాతతో అంధగతం ధమేత్ 99
తత్ ఖోటం జాయతే సాక్షాత్ ధర్మ కామార్థ మోక్షదం
సౌవీరం టంకణం కాచం దత్వా దత్వాతు ధామయేత్ 100

అక్షీణం మిళితే హేమ్ని సమావర్తంతు జాయతే
భక్షణాద్దేవస్యాతస్య దివ్యదేహో భవెన్నరః 101
విందతే సర్వలోహాని రంజితః క్రామితో రసః

టీ. జెముడుపాలు - పెద్దతుమ్మి - కంచుకందము - శిలారసము - ఉమ్మెత్తవిత్తులు - స్వర్ణబీజము - ప్రాత్తిదుంప - పెద్దదంతి - విషముష్టి 96

వీటిని పాదరసం బంగారం వీనితో కలిపి మోదుగవేళ్ళ రసంతో మర్దించి పిష్టికను జేయవలయును 97

ఆ పిష్టికలో సగము వైక్రాంతము మొదలగు మహారసములను చేర్చి పైజెప్పిన ఓషధుల రసములతో మూడుయామములు మర్దించి గోళకమునుజేసి 98

ఇట్టి పిష్టిబంధమును గంధతైలమందు (గంధకమును కలిపిన నూనెలో) పాకమునుజేసి అంధమూసలో బెట్టి పైప్రకారం యెరుపిడకలపొడి - ఊక - వీటిలో పుటమిడి పిదప దానిని అంధమూసలో బెట్టి కొలిమిలో యూదవలెను 99

అది ధర్మార్థ కామమోక్షములనెడి చతుర్విధ పురుషార్థములను సాధించెడి దివ్యమైన ఖోటమగును. కొలిమిలో యూదునపుడు ఖోటశుద్ధికొరకు సౌవీరము - వెలిగారము - గాజు - వీటిపొడిని పలుమార్లు వాపముచేయుచుండవలెను 100

అందు కలిపిన బంగారము కరగినను అగ్నిసహమై రెండును కలసిపోవును. దానిని సేవించుటచే మానవుడు దివ్యదేహముగలవాడగును 101

ఈ ఖోటమునకు రంజన - క్రామణ సంస్కారములు చేసినచో సర్వలోహములను వేధించి బంగారముజేయును.

రసభస్మనిధి

శ్లో. చంద్రవల్లీ మృగమార్జ్యా పక్వ బింబా త్వగేవచ 102
కాంక్షీలాక్షాచ కరవీరం బీజం చోన్మత్తకస్యచ
కాకాండీ ఫల-సంయుక్తం మర్దయేత్తు విచక్షణః 103
హేమ్నస్సమే సమం సూక్ష్మం ఖోటకం కారయేద్బుధః
అథవా తారకః పిష్టిం [illegible] సమేసమం 104

మహారసం పీఠీకార్ధేన మర్దయే దోషధీరసైః
ప్రహరత్రియం మర్దయిత్వా గోళ కంకార యేద్బుధః 105
అంధమూషాకృతం గోలం ఛాయా శుష్కంతు కారయేత్
లఘుంపుటం తతో దత్వా తతస్సిద్ధ్యతి సూతకః 106
మృద్దూర్వోత్థ మరసైః సూతకస్య చమారణం
త్రియాణాం మూల లాంగల్యాః రామతేన విహన్యతే 107
హేమాద్యా పిష్టికా పూర్వవత్

టీ. సోమలత - గండదూర్వ - చేతిదొండ 102

పటిక - లక్క - గన్నేరు - ఉమ్మెత్తవిత్తులు - కాకాండోలాఫలము (ఇది పెద్ద దూలగొండకాయవలె ఉండును) వీటితో రసమును మర్దించి 103

రసమునకు సమం బంగారమును గలిపి పిష్టినిజేయవలెను. లేక వెండిని సమభాగంగా గలిపియైనా రసపిష్టిని జేయవచ్చును. ఇచట వికల్పమునకు తాత్పర్యము; స్వర్ణక్రియలో బంగారముతోను రజతక్రియలో వెండితోను పిష్టిని చేయవలెనని గ్రహింపవలెను. 104

ఇట్లుచేసిన పిష్టికలో సగభాగము వైక్రాంతము మొ॥ మహారసములలో యొకదానినిజేర్చి పై ఓషధీరసములతో బాగుగా 3 యామములు మర్దించి గోళమునజేసి 105

నీడనెండించి అంధమూషలో బెట్టి కర్షాగ్నితో లఘు పుటంబిడినచో రసము సిద్ధించును 106

పిదప గండదూర్వా రసములతో పలుమార్లు పుటమిడినచో పారదము మారణమగును. లేక పై యోగములో జెప్పిన పాత్రిసుంప మొదలగు మూడుఓషధుల తోను (అనగా పాత్రిసుంప - పెద్దదంతి - విషముష్టి - వీటితోను) ఇంగువతోను మర్దించి పుటమిడినచో రసము మారణమగును 107

పై యోగములోవలెనే హేమపిష్టి కొంది క్రియలనుచేయుట మరువరాదు.

పిష్టికా బద్ధరసము (అగ్ని సహము)

శ్లో. కాంజీర బీజం సురసారసంచ సఆర్ద్రపిండం రజనీయుతంచ
హాలోత్తమాఖ్యం కుహాడంబి వజ్రీ వల్లేస్తు సూతే
దృఢపక్ష చ్ఛేదః 108

శాలినీ రస సూతంతు స్రోతోంజన సమన్వితం
హేమ్నస్సమే సమం సూతం పిష్టికాం కారయేద్బుధః 109

(శేషం పూర్వవత్) ప్రహరత్రయేణ సంమర్ద్య గోలకం
కారయేద్బుధః
స్రోతోంజనం సతగరం సృష్టిత్రియ యుతం రసం 110
ధ్మాతోగ్నిం సహతేషి ప్రిసూతక స్సర్వ కర్మకృత్

టీ. పెద్దతుమ్మి విత్తులు - తులసిఆకు రసము - అల్లము-పసపు-ఘాటుసారా - కుహామనగా రాజబదరము దాని ఫలములలో తుల్యమగు ఫలములుగల ఓషధి విశేషము - త్రిధారిజెముడు - వీనితో పాదరసమునకు దృఢముగా పక్షచ్ఛేదమగును. అనగా పాదరసము అగ్నిసహమగునని భావము 108

పాదరసమును స్రోతోంజనముతో గలిపి పాదరసమునకు సమభాగం బంగారమునుజేర్చి శాలిని అనెడి తృణ విశేషముతో మర్దించి పిష్టికను జేయవలెను 109

మిగిలిన ప్రక్రియ మునుపటివలెనే జేయవలెను. మూడుయామములు మర్దించి గోళకమునుజేసి దానితో స్రోతోంజనము - గ్రంధిగరము - సృష్టిత్రయము (ఆర్తవ - రజస్సు - పురుషశుక్రము) వీటినిగలిపి 110

కొలిమిలోయూదినచో పారద మగ్నిసహమై సర్వకార్యములను సాధించును.

దేహ లోహ వేధకరదివ్య రసము

శ్లో. రత్నాద్యాః ద్రావితాః పూర్వేగగనాద్యాః సర్వధాతవః 111
తీక్ష్ణాద్యా అయసానాంతే మాక్షికాది మహారసాః
గంధకాద్యా ఉపరసాః తాలాద్యా స్సర్వధా తవః 112

ద్రుతిభిర్బధ్యతే సూతః క్షణబంధ ఉదాహృతః
పీఠికా-ద్రుతి-సంకోచే త్రివిధం బంధముత్తమం 113

ఉత్తమా జారణా ఖ్యాతా రసవాదే రసాయనే
తస్మాత్త జ్జారయిత్వాదౌ గగనం తదనంతరం 114

తతో మాక్షిక సత్వంచ సువర్ణం తదనంతరం
గర్భే సంద్రావయిత్వాతు తతో బాహ్యద్రుతిం దదేత్ 115

తేన క్రమ క్రమేణైవ యావత్ఖోటా కృతిర్భవేత్
గుటికా సర్వబంధేషు తత్ ఖోటం యోజయేద్బుధః 116

దివ్యౌషధీన్ తతో దత్వా పుటేత్కర్ష తుషాగ్నినా
తతో ధృత్య ప్రయత్నేన హఠాగ్నౌ ధామయేద్రసం 117

ఖోటంతు భవత్తేఽ(జాయతే)దివ్యంతరుణాదిత్య సన్నిభం
తతో పి టంకణం కాచం దత్వాదత్వాచ శోధయేత్ 118

శ్వేతేతు శ్వేత ద్రవ్యేణ రక్తే రక్తైస్సురంజనం
క్రామణం నాగవంగాభ్యాం రసేంద్రస్యమతంబుధైః 119

అభ్రక జారణ మాదౌ గర్భద్రుతి జారణంచ హేమ్నోంతే
యోజానాతినహాదీ రససిద్ధిస్తస్యదూరతరా 120

గగనం సర్వలోహాని హార బీజోపమానిచ
మేళకే సుఖ సాధ్యాని వహ్నిస్థాన్య క్షయాణిచ 121

తైస్తు స్పర్శనమాత్రేణ క్షణాద్ద్రవతి సూతకః
అభ్రకం హారబీజంచషోడశాంశేన కాంచనం 122

ధ్మాతం ప్రకాశ మూషాయాం రత్న చూర్ణేన
వేధయేత్ (బంధనాత్)
దక్షిణా వర్తితం ధ్మాతం హారబీజేన మేళకం 1

మూషాం త్యక్త్వా నరాహో హే క్షిప్తే ఖగవద్రసః
రాజీ శార్ధార్ధ మాత్రేణ పర్వతానపి వింధతి 124

భక్షణా త్తస్య సూతస్య భవేద్రుద్ర సమో నరః
క్రీడతే సప్తలోకేషు శివరూప పరాక్రమః 125

టీ. పూర్వమందు ద్రుతులుగా చేయబడిన రత్నాదులు - అభ్రకం మొదలగు సర్వధాతువులు 111

ఇనుములలో ఉక్కు మొదలగు ఇనుములు మాక్షికము మొదలగు మహారసములు-గంధకము మొదలగు ఉపరసములు-తాళకము మొదలగు సర్వధాతువులు 112

(వీనియొక్క అనెడిమాట అధ్యాహారము) ద్రుతులతో పాదరసము బద్ధమగును. అట్టి బంధమునకు క్షణబంధమని పేరు. మరియు, క్రీకాబంధము అనగా పిష్టికాబంధము - ద్రుతిబంధము - సంకోచబంధము అని రసబంధములు మూడువిధములుగా నున్నవి 113

రసవాదమందు - రసాయనపు క్రియలోనూగూడ జారణ సంస్కారము మిగుల శ్రేష్ఠమైనది. గాన ముందుగా రసమందు అభ్రకమును జీర్ణింపజేసి 114

పిదప మాక్షికసత్వమును తరువాత బంగారమును జీర్ణింపజేసి పిదప గర్భద్రుతినిజేసి ఆవెనుక బాహ్యద్రుతి సంస్కారమునుజేసి 115

ఇట్టి క్రమముగా రసము ఖోటాకృతిని బొందువరకుసంస్కరించుచుండవలెను సర్వబంధములయందునూ ఆ ఖోటమునే ఉపయోగింపవలెను 116

అనగా ఖోటమును అంధమూసలోబెట్టి దివ్యౌషధులనుజేర్చి యేరుపిడకల పొడి-ఉమక నీటితో లఘుపుటంబిడవలయును. పిదప గాఢాగ్నిలోబెట్టి యూదవలెను. 117

ఉదయించుచున్న సూర్యునిబోలిన దివ్యమగు ఖోటమగును. అపుడు వెలియారము - గాజుపొడి వీటిని పలుమార్లు ఆఖోటమందు వాపమునుజేసి శుద్ధిచేయవలెను. 118

తారక్రియలలో శ్వేత ద్రవ్యగణముతోను పీతక్రియలలో రక్తవర్ణముతోను రంజన సంస్కారమును జేయవలెను. పిదప సీసము - తగరము అని వానితో క్రమముగా పీత-తారక్రియలలో రసమునకు క్రామణ సంస్కారమును జేయవలెను 119

ప్రథమమున రసమందు అభ్రకజారణయున్న చివరకు స్వర్ణముయొక్క గర్భద్రుతి జారణలున్న యేసాధకుడు చేయుటెరుగడో అట్టివానికి రససిద్ధి దూరమువ యుండును. అనగా రససిద్ధి గలుగనేరదని భావము 120

అభ్రకము - స్వర్ణాది సర్వలోహములు - వీటిని పాదరసమువలె ద్రుతులను జేసినచో మేళనక్రియలో సుఖముగా మేళనము నందగలవు; అగ్నియందు క్షీణింప జాలవు. 121

అట్టివాటి సంపర్కమాత్రముచేతనే పారదము గర్భద్రుతినందును. మరియు అభ్రకము - పాదరసము - పదియారవవంతు బంగారము 122

వీటిని ప్రకటమూసలోబెట్టి రత్నచూర్ణముకూడ గలిపియూదినచో బంధన ధర్మమునందుటవలన బాగుగా ఆవర్తితమై అనగా కరిగి రసముతో రత్నాదులు కలసిపోవును 123

హేవరారోహే! అట్లు కలసిన యాస్ఫోటము పాదరసమువలె నిర్లిప్తమై మహాసకంటుకోవలె సూర్యబింబమువలె ప్రకాశవంతమై యుండును. అర్ధాని రాజి కార్ధభాగముతో అనగా అవగింజలో శాల్గవవంతుతో పర్వతమంత ప్రమాణముగల తామ్రాది ధాతువులు వేధింపబడును 124

అట్టి పాదరసమును సేవించిన మానవుడు రుద్రతుల్యుడై శివుని స్వరూపము - పరాక్రమముగలవాడై యేడులోకములలోగూడ స్వేచ్ఛగా విహరింపగలడు 125

రసమందు సర్వలోహ క్రామణము

శ్లో. వజ్రకందం గుడూచీచ ఉచ్చటాది సమన్వితం
అభ్రకం క్రమతే శీఘ్రం అన్యథా నాస్తి సంగమం 126
మాక్షికంచ విషం గుంజా టంకణం స్త్రీ రజస్తథా
స్త్రీ స్తన్యేన సుపిష్టంతు సర్వ ద్వంద్వాని మేళయేత్ 127
జీవం హివ్యోమ సత్వైః క్రామిత జిహ్వా సుభావితం
క్రామణం సర్వలోహానాం ద్రుతీనాం సర్వమేళనం 128
అశ్వస్య లాలాలశునార్ద్రకంచ వంశస్య పత్రాణి పటంకణాని
ఏషప్రవేశో గగనస్యసూతే సర్వాయసం వజ్రవిశేషతశ్చ 129
రంజతే బధ్యతే చైవ క్రమతే నాత్ర సంశయః

106

కాంచనం రజతం తారం మణిమంత్ర ముఖే గజం 130
కాంచీపటోల వైక్రాంతం వజ్రలోహం సదేవకం
ప్రతేషాం ద్రావణం సర్వం జాయతే చరసేనతు 131

టీ. అడవికంద-తిప్పతీగ-ఉచ్చట మొదలగు దివ్యౌషధులు వీటితో కలసిన అభ్రకము రసమున తొందరగా క్రమించి మేళనమునందును వేగవిధముగా క్రమింపజాల్లదు. 126

మాక్షికము - విషము - గురివెందగింజలు - వెలియారము - త్రిరజస్సు - చనుబాలు వీటికల్కమును లేపముజేసిన మూసలో సర్వద్వంద్వములున్నూ కలియును. అనగా యెట్టి దుర్మేళన లోహములైనను మిళితములగునని భావము 127

నలుగాళ్లపాము అభ్రకము - పాషాణము మొదలగు చాగ్యద్రవ్యములతో కలిపి గోజిహ్వయపెడి ఓషధి రసములతో భావనజేసిన కల్కము సర్వలోహము అన్నీ రసమునందు క్రమింపజేయును - సర్వద్రుతులను మేళనముజేయును 128

నలుగాళ్ళపాము - వెల్లుల్లి - అల్లము - వెదురాకులు - వెలియారము - వీటికల్కము పాదరసమునందు అభ్రకమును ప్రవేశింపజేయును. మరియు ఉక్కు మొదలగు సమస్త ఇనుపజాతులను - వజ్రమునుగూడ విశేషముగా ప్రవేశింపజేయును 129

మరియు రంజన-బంధన - క్రామణ సంస్కారములలో రసము రంజనాదులను బాగుగా పొందును. మరియు, బంగారము - వెండి - ముత్యము - మణిముఖము అనగా వజ్రము - మంత్రముఖము అనగా బ్రహ్మ అనగా రాగి - సీసము 130

గురివెంద-చేదుపొట్ల వీటితో శుద్ధిజేయబడిన వైక్రాంతము - ఉక్కు - అనునవి పాదరసముతో గలసి ద్రవించును. పైజెప్పిన బంగారు మొదలగు ద్రవ్యముల ద్రావణము పాదరసముతోనే జరుగును 131

రసమందు ద్రుతి జారణలు-ద్రుతి బంధములు

శ్లో. అథ హేమ ద్రుతిస్సూతం త్రయ మేకత్ర మేళయేత్
క్రామణేనచ మూషాయాం లేపం దత్వా విచక్షణః 132

కర్షంతుషాగ్నినా భూమౌ స్వేదేన మిళతే క్షణాత్
శతవేధీ భవేత్సోపి తారారేణ్వేచ్ఛ సంయుతే 133

తస్య మధ్యే యద్దాదేయం అభ్ర హేమ్న ద్రుతి స్సమా
కర్షం తుషాగ్నినా స్వేద్యం యావత్పూస్తావ-శేషితం 134

సహస్రవేధీ సభవేత్ నాత్ర కార్యా విచారణా
సంకలైస్సంకలైర్వృద్ధో దశగుణో వేధో వర్ధతే 135

సప్త సంకలికాబద్ధః కోటివేధీ మహారసః
శరీరార్థం సదా భక్షేత్ గురజా మేకాం విచక్షణః 136

త్రికటు త్రిఫలా యుక్తం ఘృతేన మధునాసహ
జీర్ణే జీర్ణేతు సంగ్రాహ్యం యావత్స్యాచ్చాష్ట రక్తికా 137

శతాది కోటి పర్యంతం సంకలైర్బద్ధతం రసం
జీవేత్తేన ప్రమాణేన చక్రతూలీ యథా రసః 138

హేమకాంత ద్రుతిశ్చైవ శుద్ధ సూతే సమన్వితా
వేధయేత్పూర్వ ప్రమాణేన శతాద్యా కోటి మత్యగాః 139

సంకలైస్సంకలైర్బద్ధో దశగుణం వేధో వర్ధతే
సప్త సంకలికా బద్ధః కోటివేధీ మహారసః 140

భక్షయేత్పూర్వ మానేన పూర్వకాయ ఫలం లభేత్
హేమాభ్ర కాంత ద్రుతయః శుద్ధ సూతైస్సమన్వితాః 141

వేధయేత్పూర్వ వేధేన భక్షయేత్పూర్వ యోగతః
హేమాభ్ర శుల్బ ద్రుతయః పారదేన సమన్వితాః 142

వేధయేత్పూర్వ యోగేన భక్షయేత్పూర్వ యోగతః
హేమ శుల్బం తథా కాంతం శుద్ధ సూత సమన్వితం 143

వేధయేత్పూర్వ యోగేన భక్షయేత్పూర్వ యోగతః
హేమస్త్రానేదదేత్తారం తార కరణీ శస్యతే

వేధయే త్పూర్వ విధినా భక్షయే త్పూర్వ యోగతః
లభతే వైష్ణవం స్థానం విష్ణుతుల్య పరాక్రమః 145

విష్ణుతుల్య బలోపేతో జాయతే నాత్ర సంశయః
తారంతు భవతి తస్మాత్ తస్య శీత తనుర్భవేత్ 146

అతాభ్ర హేమ ద్రుతయః పారదేన సమన్వితాః
నాగంతు ప్రతివాపేన శతాంశైః స్తంభయేద్ధ్రువం 147

ఘోషాభ్రి తార ద్రుతయః పారదేన సమన్వితాః
వంగస్య ప్రతివాపేన స్తంభ మాయాతి తత్ క్షణాత్ 148

ఆరకాంత ద్రుతిర్హేమ్నః పారదేన సమన్వితా
నాగస్య ప్రతివాపేన స్తంభోభూయాచ్ఛతాం శతః 149

ఘోషం కాంతం తథా తారం పారదేన సమన్వితాః
వంగస్య ప్రతివాపేన స్తంభోభూయాచ్ఛతాం శతః 150

ఏవం ద్రుతీనాం యోగాశ్చ మయా ఖ్యాతా విధానతః
అనేన ద్రుతి బంధేన దేహ లోహ కరో రసః 151

టీ. అభ్రకద్రుతి - స్వర్ణద్రుతి - పాదరసము - యీ మూటిని వకచోట కలిపి దానినుండి కర్ష ప్రమాణమును క్రామణకల్కంతో వేపము జేయబడిన మూసలో బెట్టి 132

భూమిలో పాతిపెట్టి పైన ఉమక నిప్పులో స్వేదన చేయవలెను. అపుడవి అన్యోన్యము కలుసుకొనును. అయ్యది వెండి - ఇత్తడి - రాగి అనెడి ధాతువులను శతవేధిగా వేధించును 133

దానిమధ్యలో అభ్రద్రుతిని హేమద్రుతిని తిరుగా జేర్చవలసినచో వక కర్ష ప్రమాణము దీని దానిలోజేర్చి ఉమక నిప్పులో భూమియందు పైవలెనే పాదరసము మిగులువరకు స్వేదనచేయవలెను 134

అపుడది సహస్రవేధియగును. సందియము లేదు. ఇట్లే సంకలికా బంధనములు చేయుచూరాగా ప్రతి సంకలమందున్నూ దశగుణముగా వేధశక్తి వృద్ధినందును 135

ఇట్లు యేడు సంకలికలతో బద్ధమైనయెడల కోటివేధియగును. శరీరమును జరామృత్యువులు లేకుండా చేయుటకు గుంజా ప్రమాణములో ఆ బద్ధరసమును సేవింపవలెను 136

త్రికటుకములు- త్రిఫలములు - నెయ్యి - తేనె-అనువానిని అనుపానముగా గ్రహించవలెను. తినిన ఔషధము చక్కగా జీర్ణమైనట్లు తెలుసుకొని క్రమవృద్ధిగా 8 గుంజలయెత్తు ఔషధమువరకు సేవించవలెను 137

యే పాదరసమునకు సంకలికలచే శతవేధి లగాయితు కోటివేధివరకు శక్తి పెరుగునో, ఆ పెరిగిన శక్తి ప్రమాణమునుబట్టి జీవించును. పాదరసమువలెనే మానవుడు గూడ చక్రతూలియగును. అనగా చక్రిమందలి తూలమువలె లఘిమాది సిద్ధులు గలవాడగునుఅని భావము 138

హేమమృతి-కాంతమ్రుతి అనునవిగూడ పాదరసంతో గలిసి మునుపటివలెనే శతవేధిలగాయితు కోటివేధివరకు రసమునందు తాము నిలచినవై (శక్తిని పెంచుకొని గలవని అధ్యాహారము) 139

సంకలికా బంధనములలో ప్రతి సంకలికకు పదిరెట్లుచొప్పున వేధశక్తి వృద్ధినందును. యేడు సంకలికలతో బద్ధమైన రసము కోటివేధిజేయును 140

మునుపటి ప్రమాణములోనే దానిని సేవించినచో మునుపటివలెనే శరీరమందు ఫలములనుబొందును. మరియు, బంగారము - అభ్రకము - కాంతము - వీటిమ్రుతులు శుద్ధరసముతో గలసి 141

మునుపటివలెనే వేధించును. అద్దానిని మునుపటివలెనే సేవించవలెను. మరియు, బంగారము-అభ్రకము-రాగి వీనిమ్రుతులు రసముతో గలసి 142

మునుపటివలెనే వేధించును. అద్దానిని మునుపటివలెనే భక్షించవలెను. మరియు బంగారము-రాగి-కాంతము-శుద్ధరసములో కలసి 143

మునుపటివలెనే వేధించును. అద్దానిని మునుపటివలెనే భక్షింపవలెను. ఇచట తారకర్మయందు బంగారమునకు బదులు వెండిని బెట్టవలెను. 144

యీయోగము గూడ మునుపటివలెనే వేధించును. దీనినిగూడ మునుపటివలెనే భక్షించవలెను. అట్టివాడు వైకుంఠమునకుగూడ బోవుచుండగలడు. విష్ణువుతో సమమగు పరాక్రమముగలవాడగును. 145

విష్ణువుతో తుల్యముగా బలముగలవాడగును. సందియములేదు. ఇచట వెండి యనునది భవతి అనగా ప్రభవతి అనగా ముఖ్యముగా కార్యకారియగును. అందువలన దానిని సేవించు మానవునకు చంద్రకాంతిగల శరీరముగలుగును. 146

ఇత్తడి - అభ్రకము - బంగారము - వీటి ద్రుతులు పాదరసంతో కలసి (తయారైన ఖోటము అనుమాట అధ్యాహారము) సీసమందు శతాంశముగా ప్రతివాపము చేయబడి సీసమును స్తంభించును అనగా సీసమును బంగారుగా మార్చును 147

మరియు కంచు - అభ్రకం - వెండి - వీటి ద్రుతులు పాదరసముతో గలసి (తయారైన ఖోటము అనెడిమాట అధ్యాహారము) తగరమందు శతాంశముగా ప్రతివాపము చేయబడి తగరమును స్తంభించును. అనగా తగరమును వెండిగా చేయును 148

మరియు, ఇత్తడి - కాంతము - బంగారము - వీటి ద్రుతులు పాదరసములో గలసి (తయారైన ఖోటము) సీసమందు శతాంశముగా ప్రతివాపము చేయబడి సీసమును స్తంభించును అనగా బంగారుగా మార్చును 149

కంచు - కాంతము - వెండి - వీటి ద్రుతులు పాదరసముతో గలసి (తయారైన ఖోటము) తగరమందు శతాంశముగా ప్రతివాపం చేయబడి తగరమును వెండిగా మార్చును 150

ఇట్లు ద్రుతుల యోగములు నాచే చెప్పబడినవి. ఇట్లు ద్రుతిబంధముతో బద్ధమైన రసము దేహమును జరామృత్యువులు లేనిదానిగా చేయును. రాగి మొదలగు అల్పధాతువులను బంగారు - వెండి మొదలగు ఉత్తమధాతువులుగా చేయును 151

జలూకా బంధము

శ్లో. సూతే గర్భ నియోజితేథ కనకే పాదార్ధ నాగేథవా
పంచాంగేషు చశాల్మలీ కృతమదః శ్లేష్మాంత బీజైస్తథా
తస్యాద్యోజిత కోకిలాక్ష ఫలజం చూర్ణం తిలం పత్త్రికా
తస్మిన్ ఖల్వతలే నిధాయ మృదితం జాతా జలూకావరా 152
శేషాంశాః కపికచ్ఛు రోమ పటునా చంద్రావతీ తైలకం
చంద్రేటంకణకామ పిప్పలి జలేస్విన్నాఖ భవే త్తేజనీ

తప్తే ఖల్వతలేసు మర్దన విధిం త్రిసప్తకం యత్నతో
నారీణాం మదదర్ప నాశనకరీ జాతా జలూకావరా 153

బాల్యే బాష్టాంగుళా యోజ్యా యౌవనేచ దశాంగుళా
ద్వాదశాంగుళా ప్రగల్భేచ జలూకా త్రివిధా మతా 154

టీ. రసమందు బంగారమును సమముగాగాని పీసమును నాల్గవవంతుగాని జారణచేసి బాగుగ పంచాంగములతో దానిని సారవంతమగునట్లు మర్దించి పిదప బంకనక్కెరపండ్లలో గూడ మర్దించి పిదప నిటిగొబ్బివిత్తుల చూర్ణమును - నువ్వులను - జాపత్రిని చేర్చి తప్తఖల్వములో బాగుగామర్దించినచో శ్రేష్ఠమగు జలూకయగును 152

పెద్ద దూలగొండికాయల నూగు-సైంధవలవణం - చంద్రావతీ తైలము - పచ్చ కర్పూరం - హారతికర్పూరం - వెలియారం - పిప్పలికామ-నుసు వేసు ఈ 8 వస్తువులను కషాయంకాచి దానియందు పైచెప్పిన జలూకను స్వేదనము చేసినయడల ఆ జలూక మంచి తేజస్సుగలదగును. తప్తఖల్వములో 21 సారి బాగుగా మర్దనము చేయవలెను. ఇట్లు తయారైన జలూక స్త్రీల మదమును హరించును 153

ఈ జలూక బాల్యదశలో 8 అంగుళములు - యౌవనములో 10 అంగుళములు - ప్రగల్భావస్థలో 12 అంగుళములు పొడవు గలదిగా నుండవలెను 154

జలూకాబంధము - 2

శ్లో. మునిపత్ర రసం చైవ శాల్మలీచ్ఛల్లి వారిణా
జాతీ మూలస్య తోయంచ హస్తిపాత్రోయ సంయుతం 55

శ్లేష్మాతక ఫలం చైవ పక్వం నైర్ శ్రీ ఫలస్యచ
కోకిలాక్షస్య చూర్ణేన మర్దయేత్పారదం బుధః 156

జలూకా జాయతే దివ్యా రామాజన మనోహరా
సాయోజ్యా కామ కాలేషు కామయే త్కామినీ స్వయం 157

టీ. అవిశాకురసము - బూరుగపట్టరసము - జాజివేళ్లరసము - పిండాలు అనే దుంపరసము 155

జంకనక్క - రపంగ్లు - మాకేడుపండు గుజ్జు - నీటిగొబ్బి విత్తుల చూర్ణము - వీటితో పాదరసం కలిపి మర్దించిన గుడల 156

దివ్యమైన జలూకయగును. స్త్రీ జన మనోరంజకముగా నుండును. దానిని రతి కాలమున వాడుకొనవలెను. అట్లు చేసినవానిని కామిని స్వయంగా వరించును. 157

జలూకాబంధ - 3

శ్లో. త్రిఫలా భృంగ మహౌషధ మధుసర్పిశ్ఛాగపయసి
గోమూత్రే
నాగం సప్త నిషిక్తం రస సమరంజితం జలూకాస్యాత్ 158

టీ. త్రిఫలములు - గుంటగలగర - శొంఠి - తేనె - నెయ్యి - మేకపాలలో కలిపి అందు గోమూత్రమును చేర్చి ఆ ద్రవములో సీసమును 7 సార్లు కరిగి పోయవలెను. పిదప పాదరసములో గలిపి చేసిన జలూకమగును 158

జలూకాబంధము - 2

శ్లో. భానుస్వర జనసంఖ్యా ప్రమాణ సూతకం గృహీత దీనారం
అంకోల్ల రాజవృక్షే కుమారీ రసశోధనం కుర్యాత్ 159
శశిరేఖా ఖరకర్ణి కోకిలాఖ్య హమార్గ కనకానాం
చూర్ణైస్స ఏకవింశతి దినాని పరిమర్ద యేత్సమ్యక్ 160

నిశాయాం కాంజికం ధూపం దత్వాయోనౌ ప్రవేశయేత్
బాలాం మధ్యాం గతప్రాయాం మోహాం విజ్ఞాయ
తత్క్రమాత్ 161
నిరసే భావి తంత్రీణాం వతానాం రతిసంగమే
ఉన్మత్తాచోత్సుకా కాంతా న్యాజలూక ప్రయోగతః 162

టీ. 12, 7, 5 సంఖ్యలు ప్రమాణముగల దీనారముల యెత్తున పాదరసమును గ్రహించి, ఊడుగు - రేలచెట్లు - కలబంద - వీటి రసములతో శుద్ధిచేసి 159

చతుర్థాధికారము

. శొవంచి - మద్ది - నీరుగొబ్బిపిత్తులు - ఉత్తరేణివిత్తులు - ఉమ్మెత్తవిత్తుల
చూర్ణములనుగలిపి 21 రోజు మర్దించి (జలూకనుజేసి అన్నమాట అధ్యాహార 11
రాత్రియందు గంటుభారంగి మాపమునుచేసి దానిని యోనియందు
పెట్టవలెను. బాల - మధ్య-ప్రౌఢ-యనెడి స్త్రీ వయోవస్థలను తెలుసుకొని పై
12 - 7 - 5 ప్రమాణములలో చేసిన నూనెజలూకలను వ్యత్యాసముగా ప్రయో
గించవలెను 16

రతితంత్రములలో నీరసము గలుగుచుండగా అనగా రతిక్రీడలలో బలహీ
లగు పురుషులకును ఈ చెప్పిన బాల - మధ్యమ - ప్రౌఢ-అనెడి స్త్రీలకును
ప్రసక్తి కలిగినప్పుడు యీ జలూకా ప్రయోగములవలన యువతి పిచ్చిదానివలె
మైమరచి మిక్కిలి ఔత్సుక్యముగలదగును. అందువలన భర్తయం దనురాగమ
దగునని భావము. ఇది దంపతుల పరస్పరానురాగ వృద్ధికొరకు చెప్పబడిన ప్రయో
గములు 162

మదనగోళము

శ్లో॥ రసభాగ చతుష్కంతు వంగ భాగంతు పంచమం
సుర సారససంయుక్తం టంకణేన సమన్వితం 163
త్రిదినం మర్ద యిత్వాచ గోలకంచ రసోద్భవం
లింగాగ్రే యోని నిక్షిప్తం యావదాయుష్య వశకరీ 164

టీ॥ 4 భాగములు రసము - 1 భాగము (త్రగరము) వంగము - కొండ్ర నెలియూరం వీటిని
తులసిరసముతో 165
మూడురోజులు మర్దించి లింగాగ్రమున పట్టించి రతిక్రీడను సలిపినయెడల
వాని జీవితావధి యా స్త్రీ వానికి వశవర్తినియై యుండును 166

మదనవలయము

శ్లో॥ కందూల సూరణ సుభృంగ సుమేఘనాదై:
నాగం నిషేకి తమితో నవలకం (యం) గసేవ
లింగ స్థితే నవలకేన (యేన) నితంబినీనాం స్వామీ
భవేదను దినం ధన జీవ హేతు: 165

టీ. దురదగొండి - కందగడ్డ - నుటగలగర - చిర్రి - వీటి రసములలో శుద్ధిచేయ బడిన సీసముతో గోడుగనుజేసి దానిని లింగమునకు తగిలించి రతిని సలిపినచో అట్టి వాడు స్త్రీలకు ప్రభువై ధనమువలె జీవనహేతువగును. అనగా ప్రాణనాధు డగును 165

మదన వలయములో గర్భనాశనము

శ్లో. అగ్న్యావర్తిత నాగం పారద బీజే నిక్షిపేత్తత్ ద్విగుణం
మునికనక నాగసర్పా జాత్యేతసీ వ్యోషకం ద్రావ్యం 166
డీకేన మర్దయిత్వా గర్భిణ్యా మదన వలయకం కృత్వా
రతి సమయే వనితానాం గర్భస్య వినాశనం కురుతే 167

టీ. పాదరసమందు రెట్టింపుసీసమును నిప్పులలో కరిగించి కలిపినచో కడంగు యగును. దానితో అవిశ - ఉమ్మెత్త - నాగవల్లి - సర్పాక్షి - జాతీఫలము - నల్లఅవిశవిత్తులు - శొంఠి - పిప్పలి - మిరియాలు - వీటిని కలిపి మర్దించి 166

తుమ్మజిగురు కొద్దిగా కలిపి మర్దించి మదనవలయమునుజేసి దానితో గర్భిణీ రతిని సలిపినచో దానిగర్భము నశించును 167

మదనవలయము

శ్లో. వ్యాఘ్రీ బృహతీ ఫలరస సూరణ తీక్ష్ణంచ కనకపత్రాణి
కపికచ్ఛు వజ్రివల్లీ పిప్పలి కామం విచకిలా చూర్ణం 168
అగ్న్యావర్తిత నాగం హర బీజం భావయేదిమైః
(ఏభిః) ద్రవ్యైః
స్మరవలయం కృత్వైవం వనితానాం ద్రావణం పరమం 169

టీ. వాకుడు - ములక వీటి పండ్లరసము - కంద - మిరియాలు - ఉమ్మెత్తఆకులు దూలగొండి - నల్లేరు - పిప్పలి, కామ - దమనము వీటి చూర్ణము 168

నిప్పులలో కరగించిన సీసమునకు సమభాగము పాదరసమునుచేర్చి చేసిన కడంగులోచేర్చి బాగుగా మర్దించి స్మరవలయమును తయారుజేసినచో నయ్యది స్త్రీలకు సుఖప్రమైన ద్రావణముగా నుండును 169

స్త్రీ ద్రావణము

శ్లో: ఉరిశిణ పిప్పలి కామం సూరణ కర్పూరమాతులుంగరసైః
కృత్వాత్మాంగుళి లేపం స్త్రీణాం భగద్రావణం పరమం 170

టీ. వెలియారము-పిప్పలికామ-కందగడ్డ-పచ్చకర్పూరము - వీటిని మాదీఫలరసముతో మర్దించి తనవ్రేలికి లేపముజేసి (దానితో రమించినచో) స్త్రీలకు యోని ద్రవించును, యిది మిక్కిలి శ్రేష్టమైనది 170

వీర్య స్తంభనము - 1

శ్లో. సితపద్మస కేసర మక్ష సమం మధు కుష్ట సమన్విత మాషయుతం
రసమర్దిత లాక్ష రసోపచితం పతినాభి కృతం స్థిరవీర్యకరం 171

టీ. వంగభస్మ - తామరపువ్వు - నాగకేసరములు-తానికాయ - తేనె-చంగల్వకోష్టు-మినుములు-పాదరసము-వీటిని లత్తుకతో మర్దించి రతికాలమున నాభికి చుట్టు లేపముచేసికొనినచో వీర్యము స్తంభించును 171

వీర్య స్తంభనము - 2

శ్లో సూతక గంధక తాల శిలాద్యైః గైరిక తాల సమాంశ సమాంశైః
విష్ణుత రేతరుధీకర శుష్కైః సోపికరంజ ఫలే పరిముక్తం 172
సాధునరశ్చ పునః ఖరకేశైః వేష్ట్యకరంజ ఫలంసు సమస్తం
పాణిగతం రతిసేవనకాలే స్తంభతివీర్యం సరస్యనచిత్రం 173

టీ. పాదరసము-గంధకము-తాలకము-శిలాద్యము (గోమూత్ర శిలాజతు)-వీటిని గైరికము - తాళకము - వీటిరెంటితో తుల్యముగా యుండునట్లుగాను పరస్పర సమాంశములుగా యుండునట్లుగాను గ్రహించి అనగా రస-గంధక-తాల-శిలాజతులు పరస్పర సమభాగములు - గైరిక - తాళకములు రెండున్ను యీ రసాది చతుష్టయమునకు అనగా వాల్గింటి మొత్తమునకు సమము గ్రహించవలెను. అనగా రస -

గంధక - తాల - శిలాజతు - గైరికములు క్రమముగా 1, 1; 3, 1, 2 భాగములుగా గ్రహించి విష్ణుతలమందు అనగా ఆకాశవాగు లేదా యనగా బదనిక అనగా సీతమ్మ నాలుపోగు రసముతో కరశుష్కము చేయబడి అవగా భావనచేయబడి ఆ రసాయనము [illegible] లోపలనుంచి 172

దానికి మనుజుని తల వెంట్రుకలను దారముగాజుట్టి దానిని రతికాలమందు చేతియందు ధరించియున్న యెడల పురుషుని శుక్రము స్తంభించును 173

స్త్రీ ద్రావణకరమగు లింగ లేపము

శ్లో. శశిసూత కటంకణ భాగాధికం ఘృతసూరణ మాక్షిక
హేమరసం
మునిపత్రి రసప్లుత లేపవరం యువతీ మదపాత నవశ్యకరం 174

టీ. పచ్చకర్పూరం - పాదరసము - వెలిగారము వీటిని ఏకోత్తర వృద్ధిగా గ్రహించి దానిలో నెయ్యి - కందగడ్డ - తేనె - ఉమ్మెత్తాకురసము - అవిశాకురసము వీటిని బాగుగాకలిపి కల్కముజేసినచో శ్రేష్ఠమైన లేపమగును. (దీనితో రతికాలమున లింగలేపము చేసినయడల) స్త్రీయొక్క మదము పతనమై స్త్రీ వశవర్తిని యగును 174

వాజీకరము

శ్లో. మృతమభ్రక చందన చంద్రవరం, కుకర [illegible] యుగం
[illegible] మిళితం
ఘృత మధుమా [illegible] సతు వాజీకరం
వనితావరణం 175

టీ. అభ్రకభస్మ-చందనము-[illegible] - [illegible] - [illegible] -
స్వర్ణభస్మ-వీటిని కలిపి నెయ్యి-తేనె-[illegible] వీటితో [illegible] చేసి సేవించినచో వీర్యవృద్ధియగును - స్త్రీలు [illegible] ప్రియంగా [illegible] 175

వీర్య స్తంభకర లేపము

శ్లో. శివసుక్ర [illegible] శశాంక సమం కనకం మునిపత్రరసం
ఘృతటంకణకం
మదకామిని గర్వత దర్పహరం శుభ లేప సువర్ణి తగారిహరం 176

టీ. పాదరసము - పచ్చకర్పూరము - వీటి రెంటికి సమం ఉమ్మెత్త విత్తులు - నెయ్యి - వెలియూరసము వీటిని అవిశఆకు రసముతో మర్దించి ఆ కల్కముతో రతికాలమున లింగలేపము చేసినచో మదవతియగు యువతియొక్క దర్పమును హరించును. మరియు పార్వతికి శివునిబోలె ప్రియముగా నుండును 176

శుక్రస్తంభకర లింగలేపము

శ్లో. హరశుక్ర సువర్ణమలం వరఖంమధు పిప్పలిటంకణ శాత్రికరం
శుభలింగసు లేపిత యోనిగతం ఉదధేరివ వేల సమాకులితం 177

టీ. పాదరసము - స్వర్ణభస్మ - బంగారువరఖు - తేనె-పిప్పళ్ళు- వెలిగారము-పచ్చకర్పూరము వీటికల్కమును రతికాలమున లింగలేపనము చేసినచో సముద్రము నకు వేల (చెల్లెలగట్టు) వలె యువతియొక్క కామోద్రేకమును హరించును అనగా తృప్తిపరచునని భావము

177

లింగలేపము

శ్లో. సురదాళి సుసూరణ టంకణకం మధుచంద్ర నిమిశ్రిత ఖేచరకం
శుభ యోజిత శిశ్న విలేపనకం ప్రమదాజన మోహన

కామకరం 178

ఘోషా గర్భ రజం సూతం మధునా సహ లేపయేత్
అవశ్యం ద్రావయే న్నారీం సుష్క కాష్టస మామసి 179

టీ. దేవదాళి - కందగడ్డ - [illegible] - తేనె-పచ్చకర్పూరం - పాదరసం-వీటి కల్కమును లింగ[illegible] స్త్రీలను మోహమును [illegible]మనదిగా [illegible] లేపనము చేసినచో

178

[illegible] చేసిన [illegible] - పాదరసము-వీటిని తేనెతో కలిపి లింగలేపనము చేసినచో [illegible] సుష్కించిన [illegible] యోని ద్రవించును

179

లింగలేపము

శ్లో. సిందూరం మధునా [illegible] లింగస్య [illegible] యోని
అత్యంతం [illegible] నారీం ద్రావయేత్ వశమానయేత్ 180

టీ. గంగసెందూరమును తేనెలో కలిపి లింగలేపము చేసినచో అట్టివానిని వనిత మిక్కిలి ప్రేమించును (ఆ వనితను ఆ లేపము) ద్రవింపజేసి పురుషునకు వశముజేయును 180

కరగ్రహణముచేత స్త్రీ ద్రావణము

శ్లో. దశరవ సుత రవిపారద పిష్టో గోక్షీర మధు ద్రుపిశాచరసైః
సరసేనాభ్యక్త కరః శ్లథయేత్ వనితాం వనితాకర
సంగ్రహణాత్ 181

టీ. రాగి-పాదరసము వీటి పిష్టిని తమాలపత్రి రసము ఆవుపాలు - ఇప్పపూల కషాయము - బరివెంకవేళ్ళ రసము - వీటిలో మర్దించి ఆ కల్కముతో తనచేతికి లేపముజేసి ఆచేతిలో వనితయొక్క చేతిని గ్రహించినతోడనే ఆ వనిత యోని ద్రవించును 181

కామాంకుశ యోగము - శుక్ర స్తంభకరము

శ్లో. కాళింధీసు ఫలోదరే వినిహితం స్వర్ణం ఘనం రోచనాం
కృష్ణోన్మత్తక మూలతార కులిశంశుల్బాయ సం పుం ఖకం
ఏతత్పూత సమన్వితం బుధజనో వక్త్రేణ సంధార్య తే వీర్య
స్తంభకరం విదగ్ధ వనితా వ్యామోహ కామాంకుశం 182

టీ. బంగారము - అభ్రకము-వీటి భస్మలు - గోరోచనము-నల్లఉమ్మెత్త వేరు-వెండిభస్మ -వజ్రభస్మ - రాగితోచేర్చి చేసిన ఉక్కుభస్మ-వెంపలివేరు - రసభస్మ వీటిని తరుబూజా పండు గర్భమునబెట్టి (భూధర పుటములో పాకముజేసి) పిదప గుటికజేసి దానిని నోట ఉంచినచో వీర్యస్తంభనజేయును; విదగ్ధస్త్రీలకు మోహకర ముగానుండును. దీని పేరు కామాంకుశము 182

వీర్యస్తంభన లేపము

శ్లో. కర్పూరం మధుటంకణం మునిరసం కార్పాసకం సూతకంతైః
కల్కం వినిచార్య తేలి నిబిడం లింగం స్వకం లేపయేత్

స్థిత్వాయామమథాధునా ధ్వజవరం ప్రక్షాళయేత్తం తతో
వీర్యస్తంభన మేతదేవ కథితం ప్రౌఢాంగనా దర్పహృత్ 183

టీ. పచ్చకర్పూరము - తేనె - వెలియారము-అవిశిఆకు రసము - యెర్రిపప్పిలి పూలు - పాదరసము-వీటి కల్కమును తనలింగమునకు దట్టముగా పట్టించి నకయామ కాలను విలచినపిదప లింగమును కడిగి రతియందు ప్రవృత్తుడైనయడల వీర్యము స్తంభించును. అందువలన ప్రౌఢస్త్రీలయొండడి దర్పము హరించును 183

శిశ్నవర్ధక లేపము

శ్లో. జలశూక కపిగంధా బృహత్యు గ్రాస సర్షపా
యష్టీకుష్ఠం చమాంసీచ పద్మపత్రంచ సైంధవం 184
మధునా లేపనా ల్లింగం మర్దనా న్నిత్యమే వచ
స్థూలం భవతి దీర్ఘంచ వనితానాంచ శంకరం 185

టీ. జలసూకము నీటియందు సంచరించెడి కీటవిశేషము) గజపిప్పలి - వాకుడు - వస - ఆవాలు - యష్టిమధుకము-చంగల్వకోష్టు-జటామాంసి-తామరాకు - సైంధవలవణము-వీటిని తేనెతోనూరి లింగలేపముజేసి మర్దించవలెను. ఇట్లు నిత్యమూ చేయుచున్నయడల లింగము స్థూలముగను - పొడవుగను వృద్ధినందును; స్త్రీలకు సుఖమునిచ్చునదిగా నుండును 185

భగ - లింగ - స్తనాది వర్ధన లేపము

శ్లో. గజపిప్పలి బిసయూతం రజనీ నవనీత తురగ గంధాచ
లేపః కరోతి వృద్ధిం భగలింగ పయోధర శ్రవణానాం 186

టీ. గజపిప్పలి-తామరతూండ్లు - పాదరసము - పసుపు - వెన్న-పెన్నేరుగడ్డ-వీటికల్కమును లేపముజేసినచో భగము - లింగము - స్తనములు - చెవులు అనునవి వృద్ధిబొందును 186

లింగ వృద్ధికర ప్రయోగములయందలి సంకేతము

శ్లో. ఏతేషాం సర్వయోగానాం రసస్థానే ప్రయోజయేత్
జలూకాభస్మ సూతం వాకింవా మదన గోళకం 187

టీ. ఈ పై జెప్పిన సమస్తయోగములలోనూ చెప్పేటి రసము అనేచోట రసజలూకనుగాని రక్షస్మనుగాని మదనగోళమునుగాని ఉపయోగింపవలెను. రస జలూకా - మదనగోళములు ఇదివరలో జెప్పబడినవి 187

స్త్రీ ద్రావణము

శ్లో. సితకమల కందపుష్పం సిత శత పాదరజః సూతః
మధుకమల గర్భలిప్తం మోదం యాతి స్పర్శనా ద్వనితా 188

టీ. తెల్లతామరదుంప - తెల్లతామరపువ్వు - శ్వేతఖర్జూరియనెడి కీటవిశేషము యొక్క రజస్సు (అనగా దానిచూర్ణము) - పాదరసము - తేనె - తామరదుద్దు - వీటి కల్కముతో లింగలేపనము చేసినచో దాని స్పర్శమాత్రముననే వనిత సంతోష మును పొందును 188

అభ్రక జారణ విధము

శ్లో. దరదాచ్చ ధరసేంద్రం పాతన యంత్రేణ సలిలయోగేన
ఆదాయ నిపుణ బుద్ధిః పాదాంశే జారయేత్సత్వం 189

గంధక సింధూద్భవ తామ్రవల్లి రసమర్దితో రసశ్చ
చరతి లోహాని జారయతి విని హాని సుద్ధి త ప్రస్నాః 190

టీ. ఇంగిలీకమునుండి పాతనయంత్రమువల్ల రసమునుదీసి దానికి నాల్గవవంతు అభ్రకసత్వమును జేర్చి 189

గంధకము - సైంధవలవణము - తామ్రవల్లి అనెడి పేరుగల లతావిశేషముయొక్క రసములో మర్దించినచో అభ్రసత్వమును రసము తినును. ఇట్లే ఇతరలోహములను కూడ తినును. పిదప జారణ విధిగా జీర్ణముగూడయగును. తామ్రవల్లి లత చిత్ర కూటమందు దొరకును 190

హేమాది సర్వలోహ జారణ విధము

శ్లో. మాక్షిక సత్వ మాదాయ పాదాంశేనచ జారయేత్
తతోపి సర్వసత్వాని ద్రావయోత్సూత గర్భతః 191

శనకం జారయేత్పశ్చాత్ సమజీర్ణంతు కారయేత్
చతుష్షష్టి తమాంశేన సూతే గ్రాసం ప్రదాపయేత్ 1[illegible]
తతో ద్వాత్రింశ మానేన షోడశాంశేతతః పునః
పునరష్టమాంశేన పాదాంశేన తతః పునః 1[illegible]

పునరర్థ భాగేన సమజీర్ణంచ కారయేత్
ద్విగుణం త్రిగుణం చైవ యావజ్జరతి షడ్గుణం 1[illegible]
షడ్గుణం జారయిత్వాతు బాలసూతేన సారయేత్
సమేన సారయిత్వాతు షడ్గుణాత్ ప్రతిసారణం 1[illegible]

గంధకేన తతః కుర్యాత్ తతో గంధక సాహితం
లోహ మూషాద్వయం కృత్వా ద్వాదశాంగుళ మానతః 1[illegible]

వక్త్రద్వయం ముఖం నాళం తన్ముఖోపరివిన్యసేత్
ఏకస్యాం సూతకం శుద్ధ మన్యస్యాం శుద్ధ గంధకం 19[illegible]

సూతకస్యా ధస్త్రయం స్యాత్ గంధాధో వహ్ని దీపనం
అనేన చక్రమేణైవ షడ్గుణం గంధకం దహేత్ 198

తతోద్ధృత్య ప్రయత్నేన పక్వం బీజంతు జారయేత్ 198½

జంబీర నీర భావిత చుల్లీ లవణంచ గంధకం బహుశః
లోహాని సమస్తానిజరయతి విధినావి మర్దితః సూతః 199½

టీ: మాక్షికసత్వమును తీసి దానిని పాదరసములో వాల్గవవంతు జారణచేయవలెను. పిదప [illegible] సత్వమునుగాని జారణచేసినచో అది రసగర్భమున ద్రవించును 191

పిదప బంగారమును జారణచేయవలెను. అది సమభాగమును జీర్ణమగునట్లుగా చేయవలెను. ఈ జారణచేయుటలో రసమునకు 64 వ వంతు ప్రథమమున గ్రాసము నివ్వవలెను 192

పిదప 32 వ వంతునను పిదప 16 వ వంతునను ఆవెనుక 8 వంతునను, దాని పిమ్మట 4 వ వంతునను 193

పిదప అర్ధభాగమునను అటుపిమ్మట సమభాగమునను జారణచేయవలెను. ఇట్లు గ్రాసప్రమాణమును గుర్తించి జారణచేయవలెను. పిదప రెట్టింపు మూడురెట్లు చొప్పునకారముగా 6 రెట్లు జీర్ణమగువరకు జారణచేయవలెను. 194

షడ్గుణబీజ జారణఅయినపిదప దానియందు బాలసారణమును అనగా సమబీజ జారణ చేయబడిన పాదరసమును సారణచేయవలెను; అనగా సమభాగముగా సారణ చేయవలెను. ఇట్లు 6 రెట్లు సారణఅయిన పిదప ప్రతిసారణ చేయవలెను 195

ఆ చేయుట గంధకముతో చేయవలెను. పిదప గంధక సాహికమును జేయవలెను. గంధక సాహికను యెట్లన:— పదిరెండేసి అంగుళములు పొడవుగల రెండు ఇనుపమూసలనుజేసి 196

రెండువైపుల ముఖముగల వక గొట్టమును ఆ రెండు ఇనుపమూసల మూతుల యందు సంధించి సాహికమునుజేయవలెను. అనగా వకమూసలో పాదరసమును ఉంచి రెండవమూసలో గంధకమును బెట్టి 197

పాదరసమూసను నీటియందుంచి గంధకమున్న మూసక్రింద అగ్నినుంచి పాకముచేయవలెను. ఇట్లుచేయుటలో గంధక మావిరియై పైనమర్చిన గొట్టము ద్వారా పాదరసమున్న మూసలోనికి దిగి అందలి రసమున జీర్ణించును. ఇట్లు 6 రెట్లు గంధకమును జీర్ణింపచేయవలెను 198

పిదప మూసనుండి రసమునుదీసి పక్వమైన (సూపమంత్రాదులలో పాకము చేయబడిన) స్వర్ణాది బీజమును జారణచేయవలెను 198½

నిమ్మరసంతో అనేకసార్లు భావనచేయబడిన నవాసారము-గంధకము అనునవి సమస్తలోహములను రసమందు జారణాప్రక్రియానుసారముగా జీర్ణింపజేయును 199½

గంధక జారణము

శ్లో. బహుశో గృహ నవసారి హానారి హేమ రసభావితో

రసశ్చరతి

గంధక [illegible] సారితస్సక్తి సంపుటే జరయతి జ్వాలనస్థః 200

టీ. కలబంద - నల్లేరు - నల్లఉమ్మెత్త [illegible] రసము-వీటితో పలుమార్లు భావన జేయబడిన పాదరసము గంధకచూర్ణమందు సారణ [illegible] సంపుట మధ్య పాకము జేయబడినచో గంధకమును రసముందు జీర్ణించుకొనును 201

అగ్నిసహ ఖోటము: దానిచే తారరంజనము

శ్లో. అభ్రక కనక పాదచారిత క్రమపరిపాట్యా సమంజరేద్యావత్
జాలిని హాలినీ రసేన విమర్ద్య సమం సారయే త్పశ్చాత్ 201
హరితాలోన్మత్త బీజైః తైలేన విమర్దిత స్సురభి యోగేన
త్రిదినైర్బధ్యేత రసో మూషగతో గోమయ విపక్వః 202
తద్రస సంధాతు మాక్షీకం తీక్ష్ణ శుల్బ రజః శశీ
సమాంశ మేకతః కృత్వా దేవదాలీ రసేనచ 203
మర్ధయేన్మధుసర్పిర్భ్యాం త్రిదినం యావత్పూర్యతే
అంధమూషా గతం శుష్కం ధామయేత్ఖ దిరానలే 204
అక్షయం జాయతేఖోటం తరుణాదిత్య సన్నిభం
తేనవిద్ధం శతాంశేన తారంభవతి కాంచనం 205

టీ. అభ్రసత్వము - బంగారము - వీటిని పాదరసమునకు నాల్గవవంతు జీర్ణింపజేసి క్రమప్రకారముగా సమభాగముగా గూడ జీర్ణింపజేసి పిదప దేవదాళి - హాలినీ చంప-వీటిరసములతో బాగుగా మర్దించి పిదప సమబీజసారణమును జేయవలెను 201
పిదప తాలకము-ఉమ్మెత్తవిత్తులు-తైలము-వీనితో బాగుగా మర్దించి బంగారమునుజేర్చి అంధమూసయందుంచి మూడురోజులు యెరుపిడకల చూర్ణపు నిప్పులో పాకముచేసినచో రసము బద్ధనుగును 202
అట్లు బద్ధమైన రసము - స్వర్ణమాక్షికము - ఉక్కు - రాగి - వెండి - వీటిని సమభాగములుగా గ్రహించి దేవదాళీరసంతోను 203
తేనె - నెయ్యి అనువాటితోను మూడుదినములు బాగుగా మర్దించి యెండించి అంధమూసలోబెట్టి చండ్రనిప్పులో యూదవలెను 204
అయ్యది అగ్నియందు క్షీణించని దివ్యమగు బాలసూర్యునిబోలె ఖోటమగును. దానితో వేధిజేసినచో నూరురెట్లు వెండిని బంగారముగాజేయును 205

ఖోటభేదములు - ధాతువేధలు

శ్లో. అష్టా నవతిర్భాగాః రూప్యస్యా క్లిష్టహాటకస్యైకః
సూతస్యైకో భాగః శతాంశ వేధ ఏభిః ఖ్యాతః 206
అహిం ప్రకాశోద్ధృతం శుల్బం రసకేన విరంజితం
ద్వౌభాగౌతస్య శుల్బస్య ఏకంతారస్య గాలయేత్ 207

వేధయేత్సిద్ధ సూతేన శతాంశే సచబుద్ధిమాన్
కనకం జాయతే దివ్యం దేవాభరణ ముత్తమం 208

రసశ్చ రసకశ్చైవ ద్వావేతౌ చ మహారసౌ
అన్యోన్యం బంధ మాయాతి తార కాంచనకారకౌ 209

అభ్రకం హారబీజంచ షోడశాంశేన కాంచనం
ధ్మాతం ప్రకట మూషాయాం రత్నచూర్ణేన వేధయేత్ 210

మూషాంత్యక్త్వా రసేంద్రస్తు తిష్ఠతే ఖగ పక్షతిః
రాజికార్ధార్ధభాగేన పర్వతా నపి విధ్యతి 211

ఇతి శ్రీమన్నాగార్జున విరచితే రసేంద్రమంగళే గుటికావిధి ర్నామ చతుర్థోధ్యాయః

టీ. 98 భాగములు వెండి - 1 భాగము శుద్ధమైన బంగారము - పాదరసము (బద్ధరసము) 1 భాగము. ఇట్టిభాగ క్రమముగా చేయుబడిన వేధ శతవేధయగును. 206

సీసముతో రాగినికలిపి రాగి మిగులునట్లుగా ప్రకటమూసలో ఉత్తరణ చేయుబడిన ధాతు(వు)ను కఫరితో రంజింపజేయగా సిద్ధమైన ధాతువు రెండుభాగములు - 1 భాగము వెండి కలిపి కరిగించవలెను 207

ఇట్టి ధాతువును పై జెప్పిన శత వేధ విధిగా బద్ధరసముతో వేధింపవలెను అప్పుడది దేవతాభరణ యోగ్యమగు దివ్యమైన బంగారమగును 208

పాదరసము - కఫరి - అను నీ రెండున్ను మహారసములు. ఇవి అన్యోన్యము కలసి బంధించును. అట్లు బద్ధమైన ద్రవ్యము వెండిని బంగారుగా మార్చును 209

అభ్రకము - పాదరసము - 16 వ వంతు బంగారము - వీటిని ప్రకటమూసలో కరిగించి చూర్ణించవలెను. ఇది శ్రేష్ఠమైన చూర్ణమగును దానితో వేధించవలెను 210

పాదరసము మూసనువదిలి పక్షివలె గతిగలదగును (గాన దానిని బంధించిన తను కొర్యములయం దుపయోగించుకొనవలెనని భావము) అట్టి దానినుండి అగింజలో సగభాగము తీసి దానితో పర్వతములనుగూడ వేధించును. 211

ఇటు "వైద్యవల్లభ" రాణీ వెంకటాచలపతి ప్రసాద మహాన్న చిద్విరచితమగు "శశిప్రభ" యనెడి రసేంద్రమంగళ చతుర్థాధ్యాయాంధ్రటీక ముగిసెను.